

Sarudi Tavirózsa Óvoda

3386 Sarud Munkácsy út 2/2.

OM: 202074

tel: 06-36/362-005

e-mail: ovoda@sarud.hu

Helyi Pedagógiai Program

Készült: 2018.08.15.

Elfogadta: a Sarudi Tavirózsa Óvoda Nevelőtestülete

Hatályos: 2018.09.01-től

Készítette: Tóthné Szabad Katalin
óvodavezető

Tartalomjegyzék

I. Bevezető	1
A mi óvodánk.....	1
II. Programunk küldetése - filozófiája	3
III. Gyerekkép, óvodakép	4
Óvodánk helyi nevelési alapelvei, értékei és célkitűzései.....	6
IV. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltétele	8
Személyi feltételek	8
Nevelőtestület képzettségi mutatói.....	9
Az intézményben működő szakmai munkacsoportok, belső továbbképzési rendszerünk	11
Tárgyi feltételek	12
V. A program nevelési feladatrendszere	14
V.1. Az egészséges életmód alakítása	14
Mozgás	21
V.2. Érzelmi erkölcsi és közösségi nevelés	27
V.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	34
VI. Óvodai élet megszervezésének elvei	40
VI.1. Napirend	40
VI.2. Heti rend	41
VII. A játék, a tevékenységben megvalósuló tanulás, és munka helye programunkban	42
VII.1. A játék és tanulás értelmezése	42
VII.2. Az óvodai munka, mint a szervezett tanulás előfutára	50
VIII. A különböző tevékenységi formák és színtereik bemutatása	59
VIII.1. Verselés – mesélés	59
VIII.2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	63
VIII.3. Rajzolás, festés, mintázás és kézimunka,.....	65
VIII.4. Külső világ tevékeny megismerése	67
IX. Az óvoda hagyományos ünnepei	73
X. Inkluzív pedagógia – Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással – a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	76
X.1. Differenciálás – A sajátos nevelést illetve a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek befogadása és fejlesztése	76
X.2. Szociális hátrányok enyhítése, etnikai kisebbségi nevelés	86

X.3. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	90
X.4. Esélyteremtő óvoda	92
X.5. Boldog óvoda	92
XI. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek.....	93
XII. Az óvoda kapcsolatrendszere	98
XII. 1. A család – óvoda kapcsolata.....	98
XII. 2. A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok	100
XIII. A gyermekek fejlettségállapotának mérése – A pedagógiai munka dokumentációi.....	102
XIV. A nevelési program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések.....	105
XV. A pedagógiai programmal kapcsolatos intézkedések	107

„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét, szaporítja tapasztalatait.

Ő azt hiszi csak játszik.

De mi már tudjuk, mire megy a játék.

Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle.”

(Varga Domokos)

Törvényi háttér

- Alapító okirat
- 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról
- 137/2018.(VII.25.) Korm. rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet módosításáról
- 2011 évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 229/2012. (VIII.28.) Korm. rend. a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 138/1992.(X.8.) Kormányrendelet a közalkalmazottakról szóló tv. végrehajtásáról a közoktatási intézményekben
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról
- 17/2013.(III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve kiadásáról

Intézményünk adatai

Intézményünk neve: Sarudi Tavirózsa Óvoda

Intézményünk címe: 3386 Sarud Munkácsy út 2/2.

Telefonszáma: 36-362-005 Fax: (36) 362-005

OM azonosító: 202074

E-mail: ovoda@sarud.hu

Fenntartónk:

Sarud Község Önkormányzata

3386 Sarud Kossuth út 93.

Telefon: 06-36-362-001

Az intézménybe felvehető maximális gyermeklétszám: 50 fő

Alaptevékenység:

- Óvodai nevelés
- Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai
- Nemzetiségi óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai

Speciális jellemzők: hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelése

Az ellátható fogyatékoság típusai a szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye alapján:

- Enyhe értelmi fogyatékos

A pedagógiai program

- Alkotója: az intézmény nevelőtestülete
- Benyújtója: Tóthné Szabad Katalin óvodavezető

Törvényi megfelelést szolgáló egyéb információk:

- A nevelés és fejlesztés magyar nyelven folyik

I. Bevezető

A mi óvodánk

Sarud a Tisza jobb partján a Tisza-tó mellett található kis település. Lakosságának száma: kb. 1000-1200 fő. Községünkben óvoda 1969 óta működik. Az épület erre a célra készült és az akkori igényeknek megfelelően két csoport fogadását tette lehetővé.

Ezt követően épületbővítéssel, 1980-tól három csoport fogadására lett alkalmas.

Az első ütemben 1980-ig részben osztott csoportokban működtek, majd ezt követően osztott csoportformában. 2013. 01. 01-től önálló intézményként Sarudi Tavirózsa Óvoda néven két, részben osztott csoporttal működünk, fenntartónk Sarud Község Önkormányzata.

Óvodánkhoz tartozik még egy játszó udvar mely felszereltségét tekintve, megfelel a törvényi előírásoknak, és lehetőséget biztosít a tartalmas kinn tartózkodásra.

Rendelkezünk még logopédiai szobával és konyhakerttel, mely az örömteli kerti munka lehetőségét teremti meg.

Óvodánk nevelőtevékenységét áthatja a *gyermekközpontúság*, alapelveink, közé tartozik: *kapcsolatban vagyok veled, megértelek – veled együttműködve fejlesztelek.*

Munkánk során figyelemmel kísértük az óvodai nevelés változásait és a továbbképzéseken elhangzottak, új ismeretek, az új, korszerű szemlélet arra ösztönöztek bennünket, hogy nevelő munkánkat megújítsuk.

Helyi nevelési programunk kiindulópontja az egyénre szabott differenciált bánásmóddal a tanulási készségeket, képességeket megalapozó fejlesztés.

Programunkhoz adaptációra választottuk *Porkolábné Dr. Balogh Katalin Komplex Prevenációs Óvodai Programját*, melyet a nevelőtestület az óvodavezetővel közösen

1999-ben dolgozott ki az óvodai nevelés országos alapprogram útmutatásainak és a helyi sajátosságok figyelembevételével.

Ennek a programnak választását, az tette szükségessé, hogy felismertük azt a tényt, miszerint a mozgásfejlesztés a gyermek alapvető mozgásigényére támaszkodva, spontán motiváció révén segíti képességei fejlődését. Az ehhez kapcsolódó tudatosan megválasztott fejlesztő játékok, illetve a szakszerűen megtartott mozgáskoordinációs gyakorlatok komplex fejlesztés lehetőségét adják meg.

Tartalma összhangban van óvodánk adottságaival, optimális feltételrendszerével, a település differenciálódó társadalmi igényeivel, szükségleteivel és gyermekeink szociokulturális hátrányaival.

Tudatosan felvállalja az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztését, segíti a hátrányos szociális környezetből jövő gyermekek felzárkóztatását, és a tehetséggondozást. Biztosítja az egyéni differenciált bánásmód elvének érvényesülését. Azóta a program többször is módosításra került a törvényi változások figyelembevételével (2004, 2009, 2011, 2013, 2015, 2017).

Az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.

Az óvoda és a szülői ház kapcsolata jó. A szülők nagy többsége gyermeke második otthonának tartja az óvodát, elismerve azt a tényt, hogy ezen belül komoly fejlesztő tevékenységet folytatunk.

Óvodánk sajátos arculatát adja az a tény, hogy a gyermekek több mint 95%-a roma származású. Magas a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya. Működtettük az óvodai integrációs programot. Részt veszünk az EFOP-3.1.3-16-2016-00001”Társadalmi felzárkózási és integrációs köznevelési és intézkedések támogatása” „*Esélyteremtő óvoda*” elnevezésű kiemelt európai uniós projektben.

A felsoroltak figyelembe vételével, korrekcióra, egyéni értékek kibontakoztatására törekszünk a játékon, a különböző mozgásfejlesztő tevékenységeken keresztül.

A fentiekből adódóan az alapfeladatokon túl a következő feladatokat vállaltuk föl:

- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése, fejlesztése
- etnikai kisebbségi nevelés

II. Programunk küldetése – filozófiája

„ *A gyermek csak azt képes szeretni, aki őt szereti, és csak szeretettel lehet nevelni!*”

(*Drezsinszkij*)

Óvodánkban arra **törekszünk**, hogy:

- Nevelőmunkánk gyermekközpontú legyen, gyermekeink otthonos, szeretetteljes, nyugodt, derűs és biztonságot adó környezetben nevelődjenek.
- Társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során, sajátítsák el az együttélés szokásait, tanuljanak meg, figyelni, alkalmazkodni, együtt érezni egymással, miközben tolerálják a másságot.
- Nevelőmunkánkban megteremtjük a felszabadult mozgás sokoldalú élményét, ezáltal hozzásegítjük gyermekeinket ahhoz, hogy a környező világból minél több élményhez, tapasztalathoz jussanak.
- Nagy hangsúlyt fektetünk a játék élményszerű és örömkeltő feltételeinek megteremtésére, hiszen általa szereznek tapasztalatokat, ismerkednek meg a való világ csodáival.
- Igyekszünk a szülőkkel jó kapcsolatot kialakítani, bizalmukat és együttműködésüket elnyerni, hiszen csak közös együttneveléssel tudjuk formálni, alakítani, fejleszteni gyermekeinket.
- A személyiségfejlesztés során tiszteletben tartjuk gyermekeink egyéni különbségeit, figyelembe vesszük életkorukhoz igazodó szükségleteiket, hogy a legoptimálisabb megterhelés mellett készíthessük fel őket az iskolai életre.

Az óvoda minden dolgozója arra törekszik, hogy a község elismert intézménye legyünk!

Mindezekre biztosíték a munkánk során:

- a pozitív viszonyulás egymáshoz,
- a jó munkahelyi légkör,
- a kultúrált magatartás,
- elfogadó, segítő, támogató attitűd

III. Gyermekkép – Óvodakép

Óvodánk gyermekképe

„A gyermek az öröm, a reménység. Gyöngye testében van valami világi: ártatlan lelkében van valami égi: egész kedves valója olyan nekünk, mint a tavaszi vetés: ígéret és gyönyörűség.”

(Gárdonyi Géza)

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembe vétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében:

- biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön,
- a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését,
- a különleges bánásmódot igénylő gyermekek gondozását, fejlesztését (SNI, BTMN, kiemelten tehetséges gyermek)
- a játék, mint az óvoda gyermek semmi mással nem helyettesíthető alaptevékenységének kitüntetett szerepét,
- a potenciális tanulási zavarok megelőzését,
- a gyermekek eltérő részképesség hiányának pótlását,
- a differenciált fejlesztést,
- az iskola-óvoda átmenet megkönnyítését, fontos feladatunknak tekintjük

Óvodánk gyermekképe nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodaképünk

„A nevelés a jövő kulcsa.”

(John Steinbeck)

- Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
- Óvodánk a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

- Az intézményünkbe beíratott gyerekek számára gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, megteremti az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes légkört.
- Az óvodánk funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő- személyiségfejlesztő intézmény, amely a mozgásfejlesztést fontos tartópillérének tekinti.
- Óvodánk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.
- A gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskoláskorba) való átlépés belső pszichikus feltételei.
- Óvodánk közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (hátránycsökkentés).
- Óvodánk támogatja a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek kulturális nevelését, a befogadás lehetőségét, a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. Biztosítjuk az óvoda napi tevékenysége során kultúrájuk megismerését (mese-vers, ének, hagyományápolás, ünnepek).
- Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, a dolgozók személyes példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedések a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.

Programunk kiemelt feladatai:

- Komplex prevenció óvodai program alapján – Kudarc nélkül az iskolában – szemlélet és fejlesztő stratégia megvalósítása.

A gyermekek 3-7 éves korban élményszerű cselekvések, - elsősorban játék és mozgás tevékenység- közben szereznek tapasztalatokat, melyek képessé teszik őket az egyéni fejlődés ütemében az iskolai életmód elfogadására.

- Személyre szabott fejlesztés

A személyre szabott nevelés a gyermekek egyéni eltéréseinek, különbségeinek megértésén és differenciált fejlesztésén alapszik.

- Erkölcsi értékek átadása, a gyermeki személyiség pozitív formálása

Törekszünk a környezettudatos szemlélet kialakítására. Az erkölcsi értékek átadásában fontos tényező a gyermeki viselkedéskultúra fejlesztése.

Óvodánk helyi nevelési alapelvei, értékei és célkitűzései

Céljaink:

A 3-7 éves gyermek eltérő fejlődési ütemének és érési jellemzőinek szem előtt tartásával a gyermeki személyiséghez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával, játékos keretek között alakul:

- az egészséges, sokoldalú, harmonikus személyiség fejlesztése
- az életkori sajátosságoknak megfelelő, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális, értelmi érettség kialakítása
- a tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése indirekt nevelési módszerekkel, építve a gyermek spontán aktivitására
- gyermekek környezettudatos szemlélete
- a roma származású gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően ismerjék kultúrájuk elemeit, szokásait, ezáltal erősödik identitástudatuk
- a sajátos nevelési igényű gyermekeknél érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, és csökkennek a sajátosságokból adódó különbségek
- a hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt integrált nevelése révén, az esélyegyenlőség növekszik, az indulási hátrányok csökkennek az iskolába való átmenet, zökkenő mentesebbé válik.

Alapelveink:

- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelés kiegészíti azt, miközben érvényesíti a családokkal való együttműködés során a segítség családhoz illesztett megoldásait.
- Személyközi kapcsolatok új formáinak kialakítása (gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek), s az ehhez szükséges kapcsolat érzelmi igényének és a kapcsolatfelvétel képességének folyamatos fejlesztése, elsősorban óvodapedagógus modell-hatása révén.
- A gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem övezi.
- Megvalósul az érzelmi biztonság, otthonos, derűs, szeretetteljes légkör feltétele és mindenkor, minden helyzetben a gyermek érdekeinek figyelembe vétele, és szükségleteinek kielégítése.
- Érvényesül az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazodó pedagógiai intézkedések, műveltség tartalmak közvetítésével, a gyermekek személyiség fejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatása az egyéni bánásmód elve és az esélyegyenlőség előmozdítása.
- A sajátos nevelési igényű, valamint az etnikai gyermekek nevelése során megvalósul a tolerancia, a különbözőségek elfogadásának elve, a differenciált képességfejlesztés, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségének megvalósítása.
- Énkép – önismeret - önértékelés fejlesztése. Ennek révén a gyermekek képessé válnak önálló helyzetmegoldásokra, hatékonyan érzik magukat, és önérvényesülésük szociálisan elfogadható teljesítményen keresztül történik. A fejlesztés alapja kell, hogy legyen a gyermek természetes megnyilvánulásaira adott, konkrét pozitív megerősítés.

Értékek, normák kialakítása:

- Gyermekeink ismerjék meg és gyakorolják a társas együttélés, önérvényesítés alapvető szabályait.
- Egymásra figyelés, együttérzés, egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése. Nevelési helyzetekben az összpontosításra, erőfeszítésekre képesség mellett a jó megoldásra ösztönző belső igény, belső motiváció alakítása, a feladat utáni megelégedettség, mint jutalom felfedeztetése.

- Erkölcsi értékek alakítása, a jó-rossz felismerése, az őszinteség, igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése, saját élethelyzetekben megtapasztalása, érzelmi átélése mellett, megfelelő értelmezéssel párosulva, a nevelő személyes példáján keresztül.

IV. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei

Személyi feltételek:

- A nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, kulcsszereplő az óvodapedagógus, akinek elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekeink számára. Személyisége, viselkedése, szakmaisága fontos feltétele az óvodai nevelésünknek. Megértő, türelmes, érzelmileg elfogadó partneri szerepet tölt be az együttnevelésben.
- A köznevelés közszolgálat: az óvodapedagógus közfeladatot lát el, munkája közszolgálat.
- Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel óvodapedagógus foglalkozik.
- A dajka a pedagógiai munka közvetlen segítője, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus magatartásával, személyiségével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Nevelőmunka során a dajka, és az óvodapedagógus tevékenységét összehangoltá kell tenni.
- Az eredményesebb munkavégzés érdekében továbbképzéseken a lehetőségeinkhez mértén részt veszünk és az itt szerzett tapasztalatokat, beépítjük a gyakorlatba.
- Az óvónők munkáját utazó logopédus, fejlesztő pedagógus és szükség szerint gyógypedagógus segíti.
- A beszédhibák korrigálása a logopédus és a nyelv-és beszédfejlesztő pedagógus közreműködésével történik.
- Követelményünk és elvárásunk, hogy előítéletektől mentesen közeledjünk a különböző kultúrájú családokhoz (szokások, hagyományok megismerése, ápolása).
- Figyelembe vesszük a gyermeki esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód biztosításának követelményét.
- A nevelési problémák megoldásánál segítséget nyújtanak a Heves Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Füzesabonyi Tagintézményének szakemberei, a szülőkkel együttműködve segítik a részképesség – és teljesítmény problémával küzdő gyermekeket.

- Heves Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága a sajátos nevelési igény (SNI) megállapításával segíti munkánkat (szakvélemények kiállítása).
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
- A veszélyeztetett gyermekek érdekeit intézményi szinten képviseli a gyermekvédelmi felelős és a Gyermekjóléti Szolgálat.
- Mindenkori Pillangó (nagy –középső) csoport csoportvezető óvónője tanítói végzettséggel is rendelkezik, így hatékonyabban tudja felkészíteni nagy csoportosainkat az iskolai életre.

Óvodánk személyi feltételei:

Óvodavezető:	1 fő
Óvodapedagógus:	3 fő
Dajka:	2 fő
Utazó logopédus :	1 fő
Utazó gyógypedagógus:	1 fő
Karbantartó:	0,5 fő

Nevelőtestület képzettségi mutatói:

Óvónőképző főiskolát végzett pedagógusok száma: 4 fő

Szakvizsgával rendelkezik: 2 fő (Közoktatás vezető és pedagógus szakvizsga, Egyéni bánásmód, differenciált tanulásszervezés szakvizsga)

Óvodapedagógusaink részvétele akkreditált továbbképzéseken, az elmúlt 6 évben

Képzés neve	Résztevő pedagógusok száma	képzés időtartama	Képzés helye, ideje
Az óvodai IPR továbbképzési program (óvodapedagógusok, tantestületek felkészítése a hatékony együttnevelésre az integrációs pedagógiai rendszer óvodai alkalmazására	1 fő	30 óra	Verpelét 2012.04.26-28

Alapozó Terápia: Módszer a gyermeki idegrendszer mozgásos-érzékszervi fejlesztésére	1 fő	120 óra	Budapest 2014.06.16.-07.04.
Óvoda-iskola átmenet megkönnyítése a hátrányos helyzetű gyerekek integrációja érdekében	3 fő	30 óra	Verpelét 2012.11.29-12.01. 2015.01.29-31.
Az intézményvezetők felkészítése az intézményi önértékelésre, a tanfelügyeleti ellenőrzéshez és a pedagógusminősítéshez kapcsolódó intézményvezetői feladatok ellátására	1 fő	30 óra	Eger 2015.04.27-06.20.
Agresszió-és konfliktuskezelés óvodapedagógusoknak	1 fő	30 óra	Budapest 2016.09.14-10.18.
A Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer (DIFER) használata és az erre alapozott fejlesztés 4-8 éves korban	2 fő	30 óra	Kerecsend 2016.12.13- 2017.01.17
Óvodai esélyteremtő intézményfejlesztési program és eszkörendszer	2 fő	30 óra	Hotel Aqva Eger 2017.11.30-12.02.
A játék, szabad játék szerepe az óvodai hátránycsökkentésben, a fejlesztés beépítése a pedagógiai programba	2 fő	30 óra	Tiszanánai Tündéerkert Óvoda 2018.03.7-9
Kisgyermekkorai nevelés támogatása	1 fő	30 óra	Tiszanánai Tündéerkert Óvoda

Korábban végzett szakirányú és tanfolyami végzettségek:

- Dyslexia - prevenció az oktatás különböző intézményeiben
- Sindelar - Zsoldos program
- Nyelv és beszédfejlesztő pedagógus

- Drámapedagógiai módszerek alkalmazása az óvodai nevelésben
- BGR alapképzés
- Differenciált tanulásszervezés
- Korszerű tanulási technikák az integráltan nevelt sajátos nevelési igényű gyermekek oktatásában - nevelésében
- Kedves-ház Pedagógia
- IPR végzettség
- Tanulók egyéni fejlesztésének tervezése és megvalósulásának folyamata
- Óvodai esélyteremtő intézményfejlesztési program és eszközrendszer
- Egyéni bánásmód, differenciált tanulásszervezés

Az intézményben működő szakmai munkacsoportok, belső továbbképzési rendszerünk:

IPR munkacsoport	Cél: A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyteremtése. Szociális hátrányokból fakadó lemaradások csökkentése. A munkaközösség feladata, az éves munkaterv és cselekvési ütemterv alapján meghatározott feladatok irányítása
Belső önértékelési munkacsoport	Cél: Az intézményi folyamatok szabályozása a hatékony nevelőmunka megvalósítása érdekében. A munkaközösség feladata az éves munkaterv elkészítése és annak működtetése.

A munkaközösségek munkatervük alapján havonta tartják megbeszélésüket, minden alkalomról jegyzőkönyvet készít a felelős pedagógus.

Belső elvárás, hogy a pedagógusok az intézményben működő munkaközösségekben aktívan vegyenek részt, ötleteikkel tevékenyen segítsék a közösség munkáját és a folyamatos módszertani fejlődést.

Belső továbbképzési rendszerünk:

Minden évben hospitálások alkalmával pedagógusaink megismerhetik egymás munkáját.

Minden pedagógus feladata, belső hospitáláson való részvétel.

Az óvodapedagógusok továbbképzési irányultsága:

A megváltozott értékrendű óvodapedagógia folyamatos megismeréséhez feltétlenül szükséges a továbbképzéseken való aktív részvétel.

Figyelemmel kell kísérjünk, hogy milyen ingyenes továbbképzéseken vehetünk részt, melyek segítik az óvodapedagógusok szakmai fejlődését.

Az aktuális továbbképzések kiválasztási szempontja, hogy mennyire segíti nevelési programunk megvalósítását, az óvoda működését, fejlesztését. Az önképzés, az új ismeretek beépítése a napi gyakorlatba nagyon fontos, meghatározó jellegű.

Tárgyi feltételek:

- Kedvező változás, hogy 2017 nyarán a fenntartó Községi Önkormányzat egy nyertes pályázatának köszönhetően megtörtént óvodánk külső felújítása, ennek köszönhetően esztétikusabb, korszerűbb lett az épület külső megjelenése. Játsszoudvarunk, berendezési tárgyaink biztosítják a gyermekek egészségének megőrzését és fejlődését. Mivel az uniós elvárásoknak megfelelő feltételrendszerrel nem rendelkezünk - igaz külső akadálymentesítés van, de az épületen belül nincs - így nem tudjuk biztosítani mindazokat a feltételeket, melyek a fogyatékos gyermekek integrációjához nélkülözhetetlenek.
- 2011.09.01-től csoportösszevonás következtében két csoporttal működünk. A harmadik felszabadult csoportszoba tornaszobává történő átalakítása folyamatban van. Mind a két csoportszobához külön öltöző, mosdó és gyermek WC tartozik.
A játék, étkezés, alvás a csoportszobákban zajlik.
A csoportszobák berendezése, bútorzata - az óvónői ötletességnek, leleményességnek köszönhetően - esztétikus, dekoratív, jól szolgálja a gyermeki tevékenységeket.
Biztonságosak, a gyermekek testméreteinek megfelelőek, színviláguk harmonikus. A tárgyi felszerelések, melyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon, a gyermekek biztonságát figyelembe véve vannak elhelyezve.
- Az utóbbi időben nagy hangsúlyt fektettünk az udvarunk korszerűsítésére, szépítésére. Szorgalmazzuk a természetes anyagokból készült játék- és mozgáseszközök beállítását. Az udvarunk viszonylag tágas, megfelelő az árnyékos és napos terület aránya. Az udvarban esztétikus és a biztonsági előírásoknak megfelelő csúszda, mászóka, hinták, homokozó, mérleghinták, lépegető, láncos lengőhíd, kisvonaat áll a gyermekek rendelkezésére.

A fűnyírást a karbantartó végzi.

- A korszerű módszerek, illetve a helyi nevelési programban megtervezett feladataink által nélkülözhetetlen fejlesztő játékeszközöket, illetve a szabadidős udvari szabad mozgás tevékenységét, a célnak megfelelő tartalmat biztosító eszközök beszerzését pályázat útján, valamint jótékonysági bál rendezésével tudjuk biztosítani.
- Hiányosságaink pótlására törekszünk, azon túlmenően pedig mindent megteszünk, hogy az eltérő szociokulturális helyzetű családok gyermekeit megfelelő külső és belső környezetben fogadjuk.
- A szülőkkal való kapcsolattartás érdekében a fogadóórát, és a megbeszéléseket a vezetői irodában tartjuk. A vezetői iroda mellett található élelmezésvezetői irodát a fenntartó rendelkezésünkre bocsájtotta, így nevelői szobaként funkcionál. Hiányzik még orvosi szoba, felnőtt öltöző, raktár, e helyiségek pótlása rendkívül fontos, mivel a kötelező eszközjegyzék is előírja.
- Rendelkezünk logopédiai szobával, amely lehetővé teszi az egyéni és mikro csoportos foglalkozások megtartását megfelelő körülmények között.
- Óvodánkban van televízió, magnetofon, diavetítő, fényképezőgép, számítógép, fénymásoló, nyomtató, laptop, projektor, videó és DVD lejátszó, hangtechnika.

A kötelező eszközjegyzékben meghatározott feltételrendszer teljesítése:

Az intézmény pályázati segítséggel igyekszik megteremteni azokat a feltételeket, melyeket az eszközjegyzék határoz meg az óvodák részére.

A program megvalósításához szükséges feltételek, eszközök listája, melyek hiányoznak az intézményben.

Helyiségek

- sportszertár
- szertár, raktár
- orvosi szoba, berendezéssel
- mosó-vasaló helyiség

V. A program nevelési feladatrendszere

Az óvodai nevelés feladatai szerteágazó, egymásra épülő, egymással összefüggő, komplexen érvényesülő tevékenység, mely átszövi az óvodai nevelés rendszerét.

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- *egészséges életmód alakítása, benne a mozgástevékenység*
- *érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés*
- *az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása*

V. 1. Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Programunkban az egészségre nevelés területén hangsúlyozott a *prevenció*.

Feladatok:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészségfejlesztés területei:

- gondozás
- testi nevelés
- egészséges táplálkozás
- egészségvédelem - edzés
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- személyi higiéné
- testi és lelki egészség fejlesztése, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- bántalmazás, erőszak megelőzése
- MOZGÁS

A gyermekek gondozása

Célja: A gyermek komfortérzetének biztosítása, mely révén kellemes, nyugodt légkörben, jó közérzettel, örömmel tevékenykedik.

Alapja a gyermek – felnőtt pozitív kapcsolata.

Az óvodapedagógus, az óvodai felvétel után készítsen a gyermekekről anamnézist.

Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt,- a testi szükségletek, kielégítése határozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységvégzéshez szükséges.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel, testsúly, testmagasság, stb. összehasonlító mérésekkel segítse az egyéni sajátosságok feltárását.

A nyugodt biztonságos légkörben lehetőség nyílik a gondozási teendők kultúratartalmának közvetítésére. A gyermekek gondozásának záloga az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett ismerhetik meg a gyermekek igényeit, családból hozott szokásait. Az óvodapedagógus a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségletüket.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvodapedagógus.

A befogadás ideje alatt minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások sorrendjét.

Programunkban minden tevékenységet tudatos, pontos szóbeli megerősítés kísér, ezért nagyon fontos, hogy a gondozási feladatok ellátására megfelelő időt biztosítsunk.

A testápolás, öltözködés, táplálkozás feladatainak végzése közben tudatos munkát kell végeznünk. „milyen feladat milyen részfunkciót fejleszt?” (finommotorika, percepció, oldaliság, verbális fejlesztés, testséma fejlesztés, szem-kéz koordináció)

Testi nevelés

Célja: magába foglalja az összes testi szükségletek kielégítését

Feladat: optimális feltételek megteremtése, játszóhelyek, játéktér, játszóeszközök – a levegőzéshez, pihenéshez, az egészséges táplálkozáshoz, az egészségvédelemhez, az edzéshez szükséges idő és minden egyéb feltétel maradéktalan biztosítását.

Programunk kiemeli, hogy minden lehetőséget meg kell teremteni annak érdekében, hogy a napi tevékenységeket a szabadban tartózkodással kössük össze.

Gyermekeink életkoruknak megfelelő mozgásigénye maximálisan ki legyen elégítve. A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön.

Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

A szervezett sétákra, a szabadban történő mozgásra nagy hangsúlyt fektetünk, ezzel is az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk gyermekeinket.

A gyermekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtjük meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend. Elalvás előtti mesélés reflexként hat. Ha lehet, minden alkalommal éljük át az altató mese hatására kialakult szendergés állapotát.

Egészséges táplálkozás

Alapelvek:

Az egészségfejlesztési program az óvodásgyermek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését, és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja.

Az óvodásgyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Különös figyelmet igényel a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania

Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

- 1) kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- 2) gyümölcs, zöldség,
- 3) hús, hal, tojás,
- 4) tej és tejtermék,
- 5) olaj, margarin, vaj, zsír.

Az óvoda és a pedagógus feladatai:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan szolgálják fel, - napos, illetve a dajka (várakozási időt kerüli). Az étkezés végén segítsék az asztalok rendjének helyreállítását. Folyamatosan biztosítsák a folyadék pótlását.

Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismertessék meg a gyerekeket. Fokozottan ügyeljenek a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.

- Szervezzék az óvónők a szülőkkel, támogatókkal közösen gyümölcs- és zöldségnapot.

- Kerüljék a családi étkezés során is az egészségtelen ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat.

- Óvodai napirend keretében ismertessék meg az óvónők a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen, étel-és italféleségekkel. Tegyük az étkezést örömtelivé, teremtsenek jó hangulatot az ételek elfogyasztásához.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsoljanak be a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek), teremtsenek játékos alkalmat arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta készítés, tízórai összeállítás).
- Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a foglalkozásoknak. Így a gyerekek őszi - tavaszi piacot, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóvá a gyermekek részére az óvó nénik.

Egészségvédelem – edzés

Célja: a gyermek egészségének megóvása az egészséges életvitel kialakítása.

- Egészségük védelmében már felvételkor tájékozódunk egészségi állapotukról, ha kell a védőnő és a házi orvos segítségét is igénybe véve.
- Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozunk mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek.
- A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekszünk gátolni.
- Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszegyenyítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.
- Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató szükséges. Erős napsütés ellen a csoportszobát világos függönnyel védjük.
- A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek van elkülönített fogmosó felszerelése, törölközője, fésűje.
- Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermeket, ezért az óvodapedagógus hasson a szülőkre, hogy rétegesen öltöztessék gyermekeiket.

- A környezetvédelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordítunk: - csapok elzárása
  - folyékony szappan használata
  - levegő minősége a csoportszobában
  - közvetlen környezetünk tisztán tartása (csoportszoba, mosdó, udvar).
- A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhesék ezeket a teendőket.

Mindennapos testnevelés, testmozgás

- A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a preventív fejlesztőtornák, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.
- Mindennapi edzés keretében biztosítjuk számukra a szabadban tartózkodást, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért mindennap - ha lehet többször is - tartózkodjanak a szabadban. Edzési lehetőség a téli időszakban a szánkózás, csúszkálás.
- Az óvoda fontos fejlesztési tere az óvodaudvar. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kinn tölthetik. Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó rész, legyen füves, homokos, betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, fák.
- A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek.

Személyi higiéné

Tisztálkodás

A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére. A tisztálkodás folyamatát megismertetjük, a helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal.

A tisztaság alapvető fontosságát, a betegségek, fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben.

A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk. Fokozatosan kialakítjuk az önállóságot. Nagy gondot fordítunk a tisztálkodás mellett a fogmosás helyes technikájának megismerésére, gyakorlására.

Öltözködés

Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk az öltözködés során és a ruházat elhelyezésében a saját fogason illetve polcon.

A szülőkkal való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot teszünk. Például: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő cipők.

Pihenés

Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően a nyugodt pihenés feltételeit biztosítjuk (terem szellőztetése, az ágyak megfelelő elhelyezése). A gyermekek elalvását segíti a biztonságot adó szokásrendszer pl. mese, testi közelség, simogatás puha, plüss játékok. Az ágyneműről és annak tisztításáról az óvoda gondoskodik, általában két – háromhetente.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei: szabad beszélgetések, olyan mesék megismerése, amelyben a helyes magatartás "pozitív" élményei jelennek meg.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

A pedagógus alapvető feladata:

- A rábízott gyermekek, nevelése, oktatása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. A jelzőrendszer aktív résztvevője. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat, pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.

MOZGÁS

Óvodánkba különböző körülmények közül érkeznek gyermekek. Ezért különbözőek testi képességeik, és mozgáskészségük is. Az alapvető mozgáshiányokat, vagy rosszul rögzült mozgásokat már kiscsoportban a nagymozgásoknál tudjuk javítani, majd később megszüntetni az Alapozó Terápia alapján.

A mozgásfejlesztés elvei:

- El kell fogadni az egyéni eltéréseket, de tenni kell azért, hogy képességeik optimálisan fejlődjenek.
- A tevékenységet sokszor kell ismételni, hogy helyesen rögződjön, fontos, hogy a gyermek tudjon korrigálni, és sikerélménye újabb teljesítményre ösztönözze.
- Sokszori gyakorlás során erőfeszítésre, önállóságra és önkorrekciónak kell serkenteni.
- A csoportokban dolgozó óvónők segítik egymás munkáját, s aktívan bekapcsolódnak a mozgásfejlesztő foglalkozások vezetésébe is. Gyakorlatait beépítik a kötelező mozgás anyagába. A gyermekek és szülők egyaránt igénylik a jól szervezett mozgásos tevékenységet, így a mozgás természetesen beépül a gyermek spontán tevékenységébe, szokássá, igénnyé válik.
- A képességek nem verbális úton, játékos élethelyzetekben, tevékenységekben fejleszthetők.
- A fejlesztés eredménye függ az egyén motiváltságától, az aktivitástól és a differenciálástól.
- Szükséges az egyén erőfeszítése.

Mozgásfejlesztés

Célja:

- nagymozgások fejlesztése (pl. járás, futás, mászás stb.)
- finommotorika fejlesztése (pl. gombolás, evőeszköz használata, szeletelés stb.)
- szem-kéz koordináció fejlesztése (pl. folyadékötöltés, kenyérkenés, fésütködés stb.)

Testséma fejlesztés

- testséma kialakítása, testrészek ismerete
- meghatározott testrészekre koncentráció
- a test személyi zónájának kialakítása
-

Percepció fejlesztése

- környezeti ingerek teljes körű megismerése, az érzékszervek működésének finomítása
- térpercepció fejlesztése a rendelkezésre álló tér kihasználása a környezet bemozgásával (mozgásos játékok)
- téri irányok fejlesztése

Verbális fejlesztés

- a gyermekek cselekedeteit tudatosan kísérő verbális megerősítés

Programleírás:

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A mozgás fejlődését a születéstől a kisgyermekkorig általában figyelemmel kísérik, fontosnak tartják. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik csont és izomrendszere, alakulnak mozgáskoordinációi, testi képességei pontosabbak, önállóbbak lesznek mozdulatai. Egyre többféle mozgást képes elvégezni, egyre több készsége szokássá alakul. Egyre inkább képessé válik mozgásának, viselkedésének tudatos irányítására, mozgásigénye szabályozására.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgástól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal és az egész személyiségfejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és szociális képességek alakulását is.

Célja: hogy a nagymozgások, szem, kéz, láb koordináció, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését természetes módon építi be a gyermek óvodai tevékenységébe.

Feladata:

- a gyermek mozgáskedvének, mozgásszeretetének megőrzése
- testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése
- rendszeres mozgással egészséges életvitel kialakítása
- a mozgáson keresztül értelmi struktúrák és szociális képességek fejlesztése

A mozgásfejlesztés főbb területei:

1. mozgás és mindennapos frissítő torna
2. szabad játék

1. A mozgás és mindennapos frissítő torna:

- A mozgás anyaga atlétika és torna játék jellegű főgyakorlatokból tevődik össze. A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk.
- Beiktatunk speciális gyakorlatokat a testalkati deformitások megelőzésére (lábboltozat erősítés, gerinctorna).
- Gondolunk a helyi adottságokra, és az időjárás változásaira is. Az atlétikai gyakorlatokat (futás, ugrások, dobások) szabadban végeztetjük.
- A mozgás tevékenység megszervezésénél figyelembe vesszük a csoport általános fejlettségét, a fejlődés ütemét. Ehhez igazodva döntjük el a mozgásformák ismétlésének számát.
- Biztosítjuk, hogy a gyermek egyéni tempójának megfelelően sokat gyakorolhassa a különböző mozgásokat, amelyet differenciált gyakorlatok adásával segítünk elő.
- Megmutatjuk a helyes mintát, így ösztönözzük esztétikus pontos mozgásra. A mozgás kivitelezését segítő utasításokat a feladatvégzés alatt többször ismétljük, az értékelést, ellenőrzést egyszerre végezzük, mindig a pozitívumokat kiemelve, így a gyermekek megerősítést kapnak.
- Gyakran használunk kézi szereket (babzsák, bot, labda stb.), melyek érdekesebbé, változatosabbá teszik a tevékenységet számukra.

- A mozgás tevékenység szervezésénél fontos szempont, hogy a várakozási idő minimumra csökkenjen, folyamatos legyen a mozgás, lehetőleg együttesen és a szabadban.
- Kihhasználjuk az udvar adottságait, mozgásfejlesztés eszközeként használjuk a homokozót, csúszdát, lépegetőt, mászókat, rotikumot, többfunkciós fából készült játékokat.(egyensúlyozó járás, mászás, függések stb.)
- A helyszíneknek, biztonságosnak, jól láthatónak kell lenni.
- Katica csoportban (kis-középső) heti 1 a kötelező mozgás tevékenység, Pillangó csoportban (nagy-középső) heti 2 a kötelező mozgás tevékenység.

2. Mozgásfejlesztés szabad játékban:

Igyekszünk megfelelő mozgásteret, helyszínt, alkalmat, időt biztosítani, hogy a gyermekek szabadon próbálhassák ki a különböző mozgásformákat. A szabadban az udvaron elhelyezkedő mászóka, mérleghinták, csúszda, mókuskerék, lépegető, láncos lépegető segítenek a mozgásformák gyakorlásában.

A szabad játék lehetősége a gyermek mozgásfejlődésén túl ügyesebbé teszi, növeli önállóságát, kitartását, hozzáértését. A veszélyhelyzetekkel való ismerkedés hozzájárul kiegyensúlyozott félelemmentes közérzetéhez.

A szabad játéktevékenységben célunk az, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet. Ehhez elengedhetetlen a szabályok megtanítása, betartása. A sikeresen, jól szervezett mozgásos tevékenységben, kellemes légkörben, a gyermekek örömmel vesznek részt, pozitív élményt nyújt számukra.

Folyamat ismertetés:

A kicsiknél, kiemelt feladat a nagy mozgások fejlesztése.

Földközelen biztonsággal mozogjon, csúszás, kúszás, mászás. (Erősítik a törzs izmait és segítik a helyes testtartás kialakulását.)

A járás, futás, sávokban vagy tárgyak megkerülésével, az egyensúlyérzékét fejlesztik.

A függések gyakorlása a kar és a kéz erejének erősítését, és újabb testhelyzet megtanulását szolgálják.

Természetes módon ismerkednek testrészeikkel, azok funkcióival, így:

- testrészek ismeretét célzó gyakorlatok végzésével
- tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlásával
- a test személyi zónájának alakításával

Aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyermekek tanuljanak meg egymáshoz alkalmazkodni és lassan elsajátítják azokat a szabályokat, amelyeknek betartása a biztonságos mozgáshoz elengedhetetlen.

A középsős korosztály kiemelt feladata a testséma fejlesztése.

A test részeinek megismerése, mozgatása, megérintése, behatárolása és megnevezése. A csukott szemmel történő feladatvégzés a helyes ismeretek meglétét is jelenti és a belső testkép megjelenését, segíti.

Az oldaliság tanítása kiemelt szerepet kap. Az oldaliság kettéválik a kézszalag használatával. Mozgásfejlesztésnél előtérbe kerül:

- egyensúlyérzék fejlesztése
- szem-kéz, szem-láb koordinációt segítő gyakorlatok

Feladat: az alaklítás, formaállandóság, különböző alakzatok lemozgása jelölt vonalon, vagy pontok gondolatban történő összekötésével, bekerítésével. Az önfegyelem, a testkontroll erősödésével fejlődik. Az ügyesség alakulásával a belső motiváció növekszik.

A nagyoknál az észlelés fejlesztése a legcéltobb, az alaklítás és formaállandóság fejlesztése. A megtanult irányokat képesek legyenek a tér tárgyaira, irányaira vetíteni.

Új feladat a finommotorika fejlesztése. (Az írás tanulásának elengedhetetlen feltétele) Az eszközök fogása, tartása, támaszgyakorlatok segítik a kéz fogóizmának erősítését. A mozgás tevékenységeken a finomabb mozgást igénylő szerek, a karikák, szalagok, botok, kendők fogása és hordozása, valamint az ezekkel, az eszközökkel végezhető gyakorlatok alkalmával fejleszthető a finommotorikus koordináció.

A nagymozgások egyre koordináltabbak és precízebbek. A finomabb, apróbb mozdulatok elvégzése segíti a nagymozgások tökéletesítését. Futás közben a gyorsaságra is képesek koncentrálni, a felesleges mozdulatokat el tudják hagyni.

A testi kondíciók, az erőnlét és a terhelhetőség nő.

A keresztcsatornák a bemutatott gyakorlatok szóbeli magyarázatával erősíthetők. (hallják, látják, ennek alapján végzik a gyakorlatokat)

A versenyhelyzetek előtérbe kerülnek a futás és a labdajátékok terén, erősítve az egyéni és csoportteljesítményt.

A verbális fejlesztés minden korcsoportban szerepet kap, a tevékenységek közben előforduló új szavak, kifejezések fejlesztik szókincsüket.

Mozgásfejlesztés mindennapos frissítő tornán:

A mindennapi frissítő tornára naponta kétszer, jó idő esetén, az udvaron, egyébként a csoportszobában kerül sor.

A játékot, a játékosságot alapvető eszközként alkalmazzuk.

A délutáni frissítő tornát a gyerekek mezítláb végzik.

Anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlat ismétlésével. A játékot a korosztálynak megfelelően a tevékenység anyagához igazítva választjuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- mozgáskedvük, mozgásigényük, életvitelük részévé válik
- testsémájuk kialakul
- téri helyzetekben tájékozódni tudnak, a téri irányokat ismerik
- oldaliságuk kialakul
- mozgásukat irányítani, különböző helyzetekben tartani tudják, tempóját szabályozzák
- finommotorikájuk fejlettsége felkészült az írás tanulására
- érzékelésük, észlelésük fejlettsége révén kialakul alaklátási és formaállandósági észlelésük
- önfegyelmük, figyelmük megerősödik
- egészséges versenyszellemük kialakul

A sajátos nevelési igényű gyermekek mozgása, mozgásos játéka:

Az óvodai tevékenységek között a mozgásos foglalkozások jelentik a legtöbb specifikumot és leginkább ezek igénylik a sajátos megsegítést. Alapozó terápiával hatékonyan tudjuk a hátrányok csökkentését kivitelezni azon gyermekek számára, akiknek ezt a szakértők a vizsgálatok alapján javasolják.

Az informatikai nevelés lehetőségei a mozgáshoz kapcsolódóan:

- Zenés torna

V.2. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

„Az a feladatunk, hogy a gyermek környezetében olyan hatást fejtsünk ki, hogy egészen a gondolatokba és érzületekbe menően a jót, az igazat, a szépet és a bölcsét utánzó lényé lehessen.”

(Rudolf Steiner)

Nevelésünk célja:

Érzelmi biztonságot, állandó értékrendet nyújtó, otthonos, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkörben a családi nevelés kiegészítése, segítve a gyermek szocializációjának fejlődését, alapvető erkölcsi normák és tulajdonságok kialakulását, amelyek az együttéléshez szükségesek.

Feladatunk:

- Messzemenően támaszkodni és hatni a családi nevelésre. A hatás magába foglalja a maximális empátia készséget és segítő szándékot.
- A gyermekeket már a befogadás időszakában is kedvező érzelmi hatások érik.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése: gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt viszonylatban, pozitív attitűd, érzelmi töltés legyen a jellemző, a csoportos együttélés szabályainak kialakítása, az én határok megtapasztalása.
- A gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének, én tudatának, önkifejező készségeinek fejlesztése.
- A gyermek elé olyan óvónői modell állítása, amely őszinte, természetes magatartásával mutat mintát, erkölcsi tulajdonságokat közvetít, amelyek az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség, a másság iránti (az emberek különbözőségének) megértés kialakulását segítik a gyermekben.

- Ismétlődő, közös örömteli tevékenységek szervezése, amely a nevelésünk hagyományrendszerébe épül, és megalapozza, majd mélyíti a gyermek erkölcsi tulajdonságait, akaratát (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) szokás és normarendszerét.
- A gyermeki nyitottságra építve megismertetni, a szűkebb és tágabb környezetét, amely nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés megalapozása, az emberi környezetben, a jónak és a szépnek a megismerése és megbecsülése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében, különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Befogadás

A gyermek felvételét megelőzi a családlátogatás, ahol is megkezdjük a szülők felkészítését gyermekük óvodai felvételére. Ez elsősorban ott kap különös hangsúlyt, ahol az első gyermeket vesszük fel a családból. Ez a folyamat már évtizedek óta működik, így jelenleg sok esetben a szülő jelentkezik az óvodában, hogy tanácsainkat kérje gyermeke felvétele előtt. Eredményes felvilágosító munkát végez az óvodai felvételek tekintetében a védőnő. Kapcsolata az óvodával jó és folyamatos, segítjük egymás munkáját.

A befogadás fázisai:

- szülőkkel közös óvodában tartózkodás a délelőtti folyamán (1 hét)
- ha erre igény van, a már óvodás nagyobb testvér jelenléte a csoportjában (1 hét)
- ismerkedés az óvodai élettel, az óvoda dolgozóival (2 hónap)
- ismerkedés a szokás- és szabályrendszerrel, ezek gyakorlása

A felsorolt fázisok ütemtervként szerepelnek, de minden fázisban az óvónő kezében van a változtatás lehetősége a gyermek egyéni eltéréseinek figyelembe vételével.

A befogadást, a gyermek eddigi élettörténetének ismeretét segíti az anamnézis lap. Kezdeti időszakban ez az anamnézis lap adhat segítséget a későbbi egyéni fejlődést követő információk megértéséhez.

Szokás-és szabályrendszer

Csoportonként a nevelési év elején kell meghatározni, a csoportban dolgozó nevelőknek, dajkáknak ismerni kell. Egy összehangolt nevelési hatást hordoz magában a rendszer megléte, egy folyamatban biztonságérzetet nyújt a gyermek számára. Ha meghatározásnál a gyermekből indulunk ki és az életkorból adódó személyiség-jegyeit tartjuk szem előtt, csak ebben az esetben tekinthető az eredmény, a kimenet igazi értékűvé.

A szokás-és szabályrendszer napirendkövető, vonatkoznak:

- egészséges életmód
- társas kapcsolatok
- a játék
- a tanulás területeire

A szokás-és szabályrendszer kialakításában komoly segítséget nyújt a családi háttér is, szülői értekezleten pontosan ismertetjük a szülőkkel!

Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Óvónői feladat, hogy a nevelési évre készülve a korosztály fejlettségének megfelelően tervezze az irányadó tevékenységeket. Kitűzze a fő nevelési feladatokat, melyeket a tevékenységeken keresztül valósít meg.

A kitűzött tevékenységekhez megtervezi az időkeretet és a feltételeket, melyek a megvalósításhoz szükségesek. Ezt követően a szakasztervek biztosítják a rugalmas feladatvégzést.

A tevékenységi rendszer elemei a játék, a mozgás, a zenei tevékenység, mese, vers, rajzolás, mintázás, kézimunka, külső világ megismerése.

Szocializáció szempontjából kiemelt jelentőségű:

- közös udvari játék
- közös kirándulás
- közös ünnepek, hagyományok

Közös udvari játék:

Az udvari játékterek nincsenek egymástól elkülönítve, csupán a játékeszközöket próbáltuk úgy elhelyezni, hogy más-más korcsoport igényeit kielégítő játékok más területen vannak elhelyezve.

A roma családokra jellemző, hogy a családon belül a kisebb gyermekkel szemben a nagyobbak gondoskodók, ez a légkör az óvodában is megfigyelhető és jellemző.

Célunk: a biztonságos játék feltételeinek megteremtése, a közös nevelő hatás érvényesülése.

Feladat: egymás segítése, társaik iránti türelmük erősítése, megismerése, elfogadása.

Közös kirándulások:

Tisza-tó partjára, csónakázással egybekötve minden ősszel és tavasszal kirándulunk.

Autóbuszos kirándulás a szülők által kiválasztott tájra vagy városba. Közös bábszínház látogatás.

Célja: a közösségben szerzett külön élmények biztosítása, az együvé tartozás érzésének erősítése, a közös élet megszerettetése.

Közös ünnepek:

Csoporton belül: névnapok, születésnapok, évzáró, Anyák napja, Mikulásvárás

Célja: - egymás iránti pozitív érzelmek megnyilvánulási lehetőségei

- közös élmények átélésének biztosítása

- ünnepi szokások megismerése

Egész óvodára vonatkozóan: sajátos óvodai hagyományaink keretében, különleges fontosságú ünnepek kiemelésével

- gyermeknap

- karácsony

- farsang

- húsvét

- ballagás

az ünnepek alkalmával az ünnepnek megfelelő, gyermekekkel közösen készített dekorációról gondoskodunk. Az ünnepi hangulat meghittségét az óvónő kreativitása biztosítja.

Személyes példamutatás, óvónői modell

„Gyermekekkel foglalkozni minden bizonnyal a leghálásabb munka, ami a földünkön osztályrészünkről jutott, de saját tökéletességünket is ez mozdítja előre.”

(Brunsztvik Teréz)

Az óvoda nevelőközössége kialakított és folyamatosan újragondolt etikai normák szerint kell, hogy példát mutasson, mivel ez a gyermek neveléséhez elengedhetetlen feltétel.

Minden óvónő más egyéniség, egyéniségéből fakadóan tud az elvárásoknak megfelelő modellnek eleget tenni.

Nem arról van szó, hogy egyéniségünket fel kell adni, hiszen éppen a pozitív hatásokat fogja az erősíteni, hogy más-más embertípusról van szó, és így az elvárható normák hatása is sokszínűvé válik.

A mi óvodánkban a folyamatos gyermekszereteten túl, a gyermekek egyéni fejlődéséért való küzdelem, a másság elfogadásának a fontossága meghatározó.

Szintén sajátos feladat, hogy kulturált magatartásunkkal sokszor a gyermek jelenlétében szinte naponta adjunk példát a szülők felé is. A modellnyújtás az óvoda minden dolgozójára érvényes.

Pedagógus attitűd:

- teremtsen szeretetteljes légkört, melyben bizalom, figyelmesség és segítségnyújtás veszi körül a gyermeket
- alakítson ki csoportjában stabil szokásrendszert
- segítse, támogassa azokat a baráti kapcsolatokat, amelyeknek pozitív egymásra hatása van
- alakítsa ki a gyermekekben a tiszteletadást a felnőttekkel, idősekkel, társaikkal szemben

- fokozatosan alakítsa a gyermek, tűrő- és konfliktusmegoldó képességét
- biztosítson sok közös átélt élményt, melyek növelhetik az egyén társas hatékonyságát
- alakítsa ki a gyermekben, hogy a türelem nem lemondás, csak a kívánt tevékenység késleltetését jelenti
- gyakoroltassa a játékban és egyéb tevékenységekkor a tapintatos viselkedést, figyelmességet és segítségnyújtást
- biztosítson minél több lehetőséget az óvoda két csoportjának közös tevékenységére
- fokozott figyelmet fordítson az ünnepek és hagyományok ápolására
- segítse elő a gyermekek zökkenőmentes beszoktatását a családdal együttműködve
- mutasson példát a másság elfogadásában
- segítse az átlagtól eltérő gyermekek beilleszkedését a közösségbe.

Társas kapcsolatok

Társas kapcsolatok alakulásában döntő a másság elfogadása személyes példamutatás alapján elsődlegesen. A másság elfogadása magában hordozza az óvoda, a csoport életének olyan irányú szervezését, amely lehetőséget nyújt az egyéni értékek felszínre hozatalára.

A társas kapcsolatok alakulásában is fontos az egyéni megsegítés, a periférián elhelyezkedők érdekében mindent meg kell, hogy tegyünk, annak érdekében, hogy érzelmi biztonságot nyújtva elősegítsük beilleszkedésüket.

A helyes viselkedés megalapozása

Óvodai nevelésünk alapvető feladata, hogy a gyermek számára közvetítsük, megalapozzuk és kialakítsuk a kapcsolattartás alapvető normatív szabályait, a kívánt viselkedési módokat.

A viselkedés módjai:

- *a bizalom:* a felnőtt-gyermek, a gyermek-felnőtt, és a gyermek-gyermek kapcsolatban
- *a szeretetteljes magatartás:* amely meleg, barátságos légkört biztosít a csoport minden tagja számára
- *a tiszteletadás:* minden gyermek számára alapvető követelmény
- *a megbecsülés:* a gyermek figyel a felnőttek és társai munkájára, és vigyáz alkotásaira
- *a tapintatos viselkedés:* vigasztalják szomorú, bánatos társaikat
- *a figyelmesség:* a gyermek élje át az ajándékkészítés, meglepetés, jó cselekedet örömeit
- *a segítségnyújtás:* az óvodai élet szervezése során számtalan lehetőség kínálkozik

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek:- sajátos nevelési igényű gyermek

- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- kiemelten tehetséges gyermek

és a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek speciális sajátos megközelítést kívánnak meg.

Ezek bővebb kifejtését a:

X.1. Kiemelt figyelmet igénylő gyerekek befogadása és fejlesztése c. fejezetben találjuk.

Ezekben, az esetekben alapvető feltétel megfelelő szakpedagógus jelenléte a nevelés folyamatában. (logopédus, gyógypedagógus)

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- pozitív erkölcsi tulajdonságokkal rendelkeznek (pl. együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség)
- nyitott személyiséggé válnak
- magatartásukban szociális érzékenységet mutatnak
- képesek lesznek a máságra elfogadására
- emberi kapcsolatok kezdeményezése természetes folyamattá válik
- udvariassági szokásokat igyekeznek betartani (köszönés, figyelmesség, előzékenység, vendég köszöntése, kérés, megköszönés módja)
- ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja
- szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre
- érzelmileg kötődnek óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez
- igényükké válik a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés
- segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival
- igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat, konfliktushelyzetben képesek a megegyezésre

A sajátos nevelési igényű gyermekek érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelésének feladatai:

Célunk: A sajátos nevelési igényű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatása, helyzetének javítása, a szociális kirekesztés elleni küzdelem. A sajátos nevelési igényű gyerekek érzelmi igénye fokozottabb, mint ép társaiké. Sokkal jobban tudnak kötődni személyekhez, helyhez, helyzetekhez, tárgyakhoz, a változásokat, változtatásokat nehezebben tűrik. A sajátos nevelési igényű gyermekek szocializációja gyakran elmarad kortársaikétól, ezért sajátos pedagógiai segítséget igényelnek. Az óvodapedagógusok mindig a gyermek fejlettségi szintjéhez igazítják az elvárásokat, tevékenységeket és törekszenek arra, hogy azt kudarc nélkül legyenek képesek elvégezni.

V.3. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

„Jól szólni dísz, derék dolog, de a dísztelen csak dadog.

Ámbár dadogni dísztelen, olykor dicsőbb, mint díszesen.”

(Weöres Sándor)

Anyanyelvi fejlesztés és nevelés

Minden óvodában az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósuló feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Cél:

- Az anyanyelv megismertetésére, megbecsülésére, szeretetére nevelés.
- A kommunikációs képesség megalapozása.
- Szókincs és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése.
- Beszédmegértéssel a szavak, szókapcsolatok, mondatok jelentésének, tartalmának megértése.
- A gyermekek értelmi képességeinek, kreativitásának fejlesztése.

Feladat:

- Minta és modelladás, szabályközvetítés megteremtése.
- A gyermekek érdeklődésén, kíváncsiságán alapuló, a gyermekek meglévő tapasztalatait, ismereteit figyelembe vevő, változatos tevékenységi lehetőségek megteremtése.
- Programunk lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával, kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, bővítse szókincsüket, adjon lehetőséget metakommunikációs ismereteik bővítésére.
- Az óvodapedagógus feladata, hogy figyelmet fordítson az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására.
- Az óvodapedagógusok tudatosan és tervszerűen biztosítják a gyermekek fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét. Kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelőfejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét (értelmi képességek: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) tehetségét, kreativitását, fejlődési ütemét, segítse tehetségük kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- Beszélő környezettel a kommunikáló képesség fejlesztése.
- A roma gyermekek nevelésében és a nyelvi kifejezőkészség –hanghordozás, gesztikuláció- és a belső érzelmvilág közötti összhang megteremtése.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.
- Gósy-féle beszédfejlesztő-program alkalmazása.
- Napi anyanyelvi játékok.
- Drámajáték elemeinek alkalmazása.
- Logopédiai terápia.

Élettani beszédhibák felszámolására:

- Ajak és nyelvügyesítő játékok
- Fújós játékok
- Beszédhangok rögzítésének gyakorlása
- Hangutánzó játékok
- Hangkitaláló játékok
- Beszédindítók
- Visszhang játékok

Fogalmak tisztázására a jelentéstartalom megértésére szolgáló játékok:

- Szókincsfejlesztést szolgáló játékok

Nyelvi finomságokat, árnyalatokat, azonosságokat felfedeztető játékok:

- Nyelvtörők
- Közmondások
- Szólások

- Hasonlatok
- Barkohba játékok
- Ellentétpárok
- Találós kérdések

Mondatalkotás gyakorlása:

- Igaz-hamis állítások

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- Beszédük érthető, kifejező, összefüggő
- Beszédfegyelmük kialakul, nyugodtan, figyelmesen végighallgatják a felnőtteket és társaikat
- Használják a tapasztalatok során bővülő szókincsüket.
- Gondolataikat összefüggően el tudják mondani, élményeikről szívesen mesélnek.
- A metakommunikációs jelzéseket használják, a környezetükben élő személyekkel jól kommunikálnak.
- Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- Az etnikai gyermekek is megértik, és helyesen alkalmazzák az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képesek magukat megértetni.

Értelmi fejlesztés és nevelés

Az értelmi képességek kibontakozása, az önálló, alkotó, aktív gondolkodás alapjainak lerakása nagyon fontos helyet foglal el az óvodai nevelésben. A 3-7 éves korosztály potenciális érési és elsajátítási lehetőségei óriásiak.

Cél: A gyermek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítson el, értelmi képességei úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudja oldani, tudjon eligazodni a világban.

A fejlesztés tartalma:

Nem különálló képességeket fejlesztünk, az egész értelmi szférára, a teljes személyiségre hatunk. Az értelmi erők fejlődését mind magasabb szintű ismeretekkel, egyre nagyobb erőfeszítést igénylő új feladatok állításával segítjük elő. Kiindulópontunk az óvodába érkező gyermek értelmi szintje, észlelésének, megfigyelőképességének fejlettsége.

A kicsiknél elsősorban a megismerő tevékenységet erősítjük, a szükséges képességeket fejlesztjük (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet) manipulációs játékok, gyakorló játékok, helyszíni megfigyelések alkalmával sokrétű tapasztalatszerzés biztosításával.

Iskoláskorig a gondolkodás, az ok-okozati összefüggések, a képzelet valóságnak megfelelő ellenőrzése irányába tolódik el a fejlesztés. A fejlődésre döntő hatással van a nevelés-tanulás tartalma, az ismeretanyag jellege, formája és módszere. A gyermek gondolkodásának legfőbb mozgatója az érdeklődés fenntartása. A tevékenységeket a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építjük.

Ahhoz, hogy a probléma megoldására való kedv és képesség kialakuljon a gyermekben, tiszteletben kell tartanunk önállóságát. Minél több lehetőséget kell biztosítanunk ismeret- és tapasztalatszerzésre, azok rendszerezésére, bővítésére és élethelyzetekben való gyakorlására. A fejlesztés során el kell jutnunk odáig, hogy tapasztalatait a gyermek alkalmazni tudja, ezt beszédével kísérje, beszédfejlődése pedig új irányt adjon gondolkodásának.

Óvodapedagógusok feladatai:

- A valóság megismeréséhez, összefüggéseinek feltárásához szükséges képességek harmonikus fejlődésének biztosítása.
- A megismerő tevékenységet segítő képességek (figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése.
- Közvetlen tapasztalatszerzések szervezése, melyek együttesen segítik a gyermekek egyéni képességeinek többoldalú fejlesztését, pl. ültetésben, betakarításban való aktív részvétel.
- Olyan óvodai élettér biztosítása, mely a gyermekeket cselekvésre, problémamegoldásra ösztönzi, és belső igénnyé válik a tanulás iránti vágy. (pl. egyféle játéktevékenység több napon keresztül történő gazdagítása, fejlesztése, segítése, személyes motiválással).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik.
- Gondolkodásukra, a problémamegoldásra törekvés és kreativitás a jellemző.
- Koruknak megfelelően kialakult a pontos érzékelés, észlelés, képesek vizuális, auditív differenciálásra.
- Múltbeli tapasztalataikra építve felfogják környezetük eseményeit, jelenségeit.
- Kialakul tér-és időészlelésük, térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik.
- Önkéntelen figyelmük a szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő érzelmi motiváltsággal kellő ideig tart.
- Sokoldalú tevékenységük során formálódik és tökéletesedik megfigyelőképességük.
- Képesek ún. gondolati, vagyis megértésen alapuló emlékezésre, tudatos emlékeztetbe vésésre.
- Meglátják dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonatkoztatni, lényeges jegyek alapján általánosításokra képesek, szemlélhető tapasztalatból kiinduló összefüggések révén az ok-okozati összefüggéseket felismerik.

A sajátos nevelési igényű gyermekek anyanyelvi és értelmi fejlesztése

Az anyanyelv fejlesztése áthatja a teljes nevelési folyamatot. Minden fejlesztési területnél nagy hangsúlyt fektetünk a szóbeli megerősítésre, kifejezésre.

Sajátos nevelési igényű gyermekek esetében dysgrammatika, szegényes szókincs a leggyakrabban előforduló probléma. Az anyanyelv gyakorlásának egyik fontos eszköze az anyanyelvi játékok mindennapos alkalmazása. Az óvodapedagógus mintaadása, anyanyelvi modell szerepe meghatározó.

Az óvodapedagógusok feladatai a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében:

- A beszédészlelés és beszédmegértés képességének fejlesztése.
- Aktív és passzív szókincs bővítése.
- A megkésett beszédfejlődés fejlesztése.
- Az artikulációs hibák javítása.

VI. Az óvodai élet megszervezésének elvei

VI.1. A program ajánlott napirendje:

Napirend: a helyi adottságainkat, igényeinket és lehetőségeinket figyelembe véve, a gyermeki tevékenységekhez rugalmasan alkalmazkodva kell kialakítani. Magába kell, hogy hordja minden mozzanatában a rugalmas változtatás lehetőségét, lényege az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenységhez szükséges idő biztosítása. (A gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessek) Ehhez kapcsolódik a belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nélkülözhetetlen kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem biztosítása.

Egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, rugalmasság.

A gyermekek délutáni pihenése élettani szükséglet.

A napirend javaslat, tájékoztatást nyújt arról, hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek.

Ennek alapján minden csoportban az óvodapedagógus dolgozza ki a gyermekek számára leginkább ideális napirendet.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

Nyitástól ebédig	Gyermekek fogadása Szabad játék és közben: <ul style="list-style-type: none"> - folyamatos tízórai - választott és kínált tevékenységek párhuzamos szervezéssel - udvari játék, séták - testápolási teendők
Ebéd után hazamenetelig	Ebéd Tisztálkodás Alvás Folyamatos ébredés Folyamatos uzsonna Szabad játék, kínált és választott tevékenységek párhuzamos szervezéssel

Az óvodai életrend megszervezésénél maximálisan biztosítani kívánjuk a gyermeki jogokat, a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, terhelhetőségét. Mindezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást, biztosító módszereket alkalmazunk.

Az óvodáskorú gyermek fő tevékenységét a játékot vesszük kiinduló pontnak. Ebből következik, hogy legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítunk.

VI.2. A program ajánlott heti rendje

nap	Pillangó csoport	Katica csoport
hétfő	Mindennapos frissítő torna Játékban integrált fejlesztés: Beszélgető kör Külső világ megismerése	Mindennapos frissítő torna Játékban integrált fejlesztés: Beszélgető kör Külső világ megismerése
kedd	Játékban integrált fejlesztés: Verselés, mesélés Mozgás	Mindennapos frissítő torna Játékban integrált fejlesztés: Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
szerda	Mindennapos frissítő torna Játékban integrált fejlesztés: Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Játékban integrált fejlesztés: Mozgás
csütörtök	Játékban integrált fejlesztés: Verselés, mesélés Mozgás	Mindennapos frissítő torna Játékban integrált fejlesztés: Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
péntek	Mindennapos frissítő torna Játékban integrált fejlesztés: Beszélgető kör Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mindennapos frissítő torna Játékban integrált fejlesztés: Beszélgető kör Verselés, mesélés

VII. A játék, a tevékenységben megvalósuló tanulás, és munka helye programunkban

VII.1. A játék és tanulás értelmezése

„A gyermekek akkor a legkomolyabbak, amikor játszanak. Olyankor tanulják, hogy mi is az az élet.”

(Michel Butor)

Külső céltől független, belülről motivált, szabadon választott, önkéntes tevékenység. Magáért a tevékenység örömeért végzi a gyermek. Játék során olyan tulajdonságok fejlődnek ki amelyek, elősegítik a társadalomba való beilleszkedés képességét (önállóság, mások tiszteletben tartása, kezdeményezőkézség, alá-fölrendeltség elfogadása.)

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A játék –szabad- képzettársításokat követő szabad játékfolyamat- a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt- a szülő és az óvodapedagógus.

Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte lehetővé teszi a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását. A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség.

Az óvoda és óvodapedagógus feladata:

- Megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz.
- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítsa az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakciójával éri el.
- Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabályjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.
- A gyermek még nem törekszik eredményre játékában, elsősorban a cselekvés köti le. A játék mégsem egyszerűen funkcionális, hanem fejlesztő tevékenység, éppen az által, hogy egyre hitelesebben utánozza a valóságos tevékenységet.
- A gyerekek alapvető tevékenysége a játék. Spontán, önkéntes, változatos ingerek érik, csökkenti a belső feszültséget, a különböző érzelmek, élmények átélésére újbóli feldolgozására ad lehetőséget. Játék közben fejlődik a gyermek társas kapcsolata, az empátia kialakulását segíti, fejleszti a kreatív együttműködést a gyerekek között, ízlésüket is formálja. A játékban képessé válik a gyermek a viselkedési normák elfogadására, helyes magatartás gyakorlására, szabályok tudatosítására. Bonyolult kölcsönös kapcsolatok alakulnak ki a magányos játéktól a szervezett együttes tevékenységig, a –mi tudat- megjelenéséig.

A játék feltételei:

- A nyugodt, derűs légkör biztosítása
  - Az együttélés alapvető szabályainak, szokásainak kialakítása.
  - A természetes, hiteles, érzelem gazdag óvónői magatartás, őszinte játéka, mély átérzése serkentse a gyermekeket.
  - A gyermek szabadon dönthessen abban, hogy kivel- mit- és mennyi ideig játszik.

- A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában és az udvaron egyaránt fontos:
  - Legyenek állandó játszóhelyek, de legyen lehetőség a változtatásra is.
  - Kicsik számára biztosítani kell az egyéni kis pihenő, vagy „kuckók” létrehozását. Megfelelő helyet kell teremteni a nagyobb mozgást igénylő, valamint az asztali és konstrukciós játékokhoz.
  - Ki kell használni az udvar nyújtotta lehetőségeket a mozgásos játékok szervezésére.
  - Meg kell teremteni a lehetőségét, hogy a különböző fejlettségű, korú gyermekek az udvaron együtt játszhassanak, az átjárhatóság biztosításával.

- Játékidő
  - Törekedni kell arra, hogy a játékra fordított idő (teremben, udvaron) lehetőleg összefüggő legyen.
  - A napirendben elegendő időt kell biztosítani arra, hogy a gyermekek kapkodás nélkül, elmélyülten tevékenykedhessenek, legyen idejük elképzeléseik megvalósítására.

- Játékeszközök
  - Legyenek esztétikusak, könnyen tisztíthatók, veszélytelenek.
  - Segítsék a tartalmas játék kibontakozását, legyenek motiválók és fejlesztő hatásúak.
  - Kiválasztásuknál a gyermek általános és egyéni fejlettségén túl szempont legyen fejlesztő hatásuk.
  - Gondoskodni kell különböző játszásra alkalmas anyagokról, eszközökről, a kellékek gazdag választékáról.
  - Az udvaron is álljon rendelkezésre a teremben használható barkácsoló, ábrázoló, manipuláló, konstruáló eszköz is.

- Élmény, tapasztalatszerzés
  - Az óvodai élet tudatos, tervszerű irányításával kell a gyermekeket olyan ismeretekhez, tapasztalatokhoz, benyomásokhoz közös élményekhez juttatni, melyek a játék forrásává válnak, fejlődését előre viszik.

- Egy-egy gyermek egyéni élménye is lehet a közös játék kiinduló pontja.
- A gyermek játékában az óvodán kívüli negatív élményei és tapasztalatai is megjelenhetnek, ezekből fakadhatnak az agressziót, vagy szorongást kifejező játékaik. Lehetőséget kell biztosítani, hogy feszültségeit, belső problémáit felszínre hozza, és játékában levezesse.

- **Játékirányítás**

- A játékban kiemelkedően fontos az óvónő szerepe. Ha szükséges, álljunk a gyermek rendelkezésére, legyünk együttműködésre és segítségre készek, hogy a gyermek bármilyen problémájával hozzánk fordulhasson.
- Az együttjátás nem korlátozhatja a gyermek önállóságát.
- Kerüljük az indokolatlan, direkt beavatkozást, tegyük lehetővé, hogy a gyermek saját elgondolásait valósíthassa meg, hogy fantáziája, hangulata, érzelmei szabadon megnyilvánuljanak.
- Törekedjünk arra, hogy a játékban a gyermekek önállóan oldják meg konfliktusaikat. Minden esetben be kell avatkozni, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás testi épségét.
- ***Az óvónő is szeressen játszani!***

Játékfajták:

Óvodáskorban a játékfajták egymásra épülnek, egymást követik a fejlődés során. Mindegyik a személyiség fejlettségének más-más szintjén jelenik meg, előkészítve a magasabb fokot. Azonban a gyermek játéktevékenységében, azonos időben mindezek együtt is előfordulnak, előfordulhatnak.

Gyakorló vagy funkciós játék

Örömteli mozgásból álló tevékenység, melynek során a gyermek eszköznek vagy saját magának meghatározott mozgását ismétli, gyakorolja.

- egyszerű gyakorló játék: hasznos célra alkalmazott viselkedést, összefüggéseiből kiemelve ismételi
- cél nélküli kombináció: új játékos elemet dolgoz ki, de a kombinációk a tevékenység során jönnek létre, előzetes céljuk nincs

- célvezérelt kombináció: a funkciós játékok legmagasabb szintje-minőségi változást hoz létre a gondolkodás és játék fejlődése szempontjából
- a gyermek legkorábbi grafikai tevékenységét és ecsethasználatát is funkciós játéknak kell tekinteni.

Konstruktív játék

A játék során kockából, más játékelemekből, anyagokból építményeket és egyéb tárgyakat alkotnak, szerkesztenek, konstruálnak. Kreativitásra nevel, amelynek velejárója a megfigyelés, emlékezés, képzelet, problémamegoldás, esztétikai érzék és a manualitás fejlesztése.

Szerepjáték

Szociális jelenség, társadalmi, gyermeki élményből fakad. Sajátossága az utánzás-a gyermek a felnőtt szerepét, tevékenységét sajátos körülmények között képzeletük segítségével újraalkotják, kiegészítik.

Motivációja a felnőtthez való hasonlítás és az önállósodási törekvés. A szerepjáték a valóság megismerésének egyik eszköze. Ahogy nő az élményanyag, fejlődik a gondolkodás és a beszéd, többet és pontosabban jelenít meg. A játék színvonala visszajelzés az óvónőnek a gyermek fejlettségéről (énkép, gondolkodás, beszéd, társas kapcsolatok, érzelem, érdeklődés).

Szabályjáték

A szerepekhez kapcsolódó szabályoknak egyre nő a jelentőségük. A szabályoknak való megfelelés erősen él a gyermekekben-aki nem veszi komolyan a szabályokat, azt a többiek kizárják a játékból. A szabályok elsődleges szerephez a sport a verseny és társasjátékokban jutnak.

A cél érdekében bizonyos szabályoknak alá kell rendelnie viselkedését.

A szabályok megértésének alapját a fogalmi gondolkodás jelenti.

Tudjon együttműködni pajtásaival, vagy a felnőttel.

A szabályjáték jelentős része mozgáshoz, cselekvéshez kötött, de játsszák a logikai értelmet igénylő, szabályjátékokat is.

Lényege, a szabály szigorú betartása követelménye, hogy figyelmet, erőfeszítést igényeljen, de érthető és teljesíthető legyen minden résztvevő gyermek számára.

Barkácsolás

Az óvodás szívesen barkácsol. A kiscsoportos is tépéssel elkészíti a tárgyat, felragasztja a kivágott figurát a megadott helyre. Képesek egyszerű hajtogatásra. A barkácsolás igazából a nagycsoportban válik a játék tevékenység részévé. Megismeri a tevékenység célját, eredményének a szépségét látja.

Az óvodánkba járó gyermekek játékát a nagycsaládban és a természet közelében élés hatásai motiválják. Játékuk témaválasztása gazdag.

Az óvodában megtalálható játékeszközök nagy részét nem ismerik, odahaza nincsenek jelen, ezért fontos, hogy minden játékeszköz rendeltetésével megismertessük őket lehetőleg még a beszoktatási idő alatt. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését.

Fontos hogy a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó örömteli játékban megélt tapasztalatok birtokában gazdagodjanak a gyermek szabad önkifejezési formái. A mozgásos, értelmi, szociális tapasztalatok, átélése segíti a gyermek egyéni vágyainak kreatív ötleteinek szabad kipróbálását, közben formálódik társas viselkedése. A szabad játékidő legyen harmonikusan arányosan beépítve a tevékenységek közé. A 3-6 éves korban megjelenő játékfajták és azok tartalmának, eszközeinek változtatása minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni fejlettségeinek figyelembe vételével történjen.

Az óvodapedagógus a játék kibontakoztatása és nem a játék fejlesztése céljából hat a játékra. Olyan mintát, segítséget adjunk, amiben fejlődik önálló véleményalkotási, döntési lehetőségeik. Az óvónő játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén az óvónő irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyereket cselekedni. Avatkozzon be a játékba, ha a gyerekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát. Legyen érdeklődő, fordítson figyelmet a gyermekek közlései iránt, adjon készséges válaszokat a kérdésekre, dekódolja a gyermekek üzeneteit, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezésminták adása.

Udvari tevékenység

A szabadban is meg kell teremteni a kedvező feltételeket a játékhoz. Alapfeltétel a nyugodt, elmélyült játéktevékenység biztosítása. Tanuljanak testnevelési, népi, dalos játékokat, melyeket az udvaron is játszhatnak.

Fontos a megfelelő eszköz, ha szükséges az óvodapedagógusi irányítás.

Fejlesztés a játékban: figyelembe kell venni, hogy a játék a gyermek önként választott, szabad tevékenysége. A gyermek egész személyiségére ható kell, hogy legyen fejlesztőértéke miatt. (mozgás, testséma, verbalitás, percepció)

A fejlesztés lehetőségei a játékban

Gyakorló játék: mozgásos, testséma fejlesztés

Manipulációs: anyagok tulajdonságaival való ismerkedés, szem –kéz koordináció fejlesztése, percepció fejlesztése,

Verbális: szocializáció fejlesztése, ritmusérzék fejlesztése

Építő-konstruáló játék: szem-kéz koordinációja, finommotorika fejlesztése, percepció fejlesztés, verbális fejlesztés, téri helyzetek, formák, színek megismerése

Szerepjáték: szociális tanulás, erkölcsi értékek, az együttélés szabályainak elsajátítása, képességeik, önuralmuk, alkalmazkodó készségük, kommunikációs készségük fejlődése

Szabályjáték: szabálytudat kialakulása, a mozgásos szabályjáték minden mozgásképességet fejleszt, értelmi szabályjátékok, a verbális fejlesztés, észlelés fejlesztése, szinonim és ellentétes szavak megismerése.

Barkácsolás: tapasztalatszerzés anyagokról, eszközökről, alaklítás, téri információk, részegész viszonya, finommotorika, percepció fejlesztés

Bábozás: önmegvalósítás, önkifejezés, verbális fejlesztés, érzelmek kifejezése hangutánzással.

Dramatizálás: a mozgás sokirányú fejlesztése, verbális fejlesztés, testséma fejlesztés, térészlelés fejlesztése

Fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

Gyakorló játék: erre az életkorra nem jellemző, de megjelenhet egy magasabb szint elemeként.

Építő-konstruáló játékokban: képesek különböző anyagok, eszközök, technikák kombinált alkalmazására. Legyenek igényesek alkotásaikkal szemben ebben a korban.

A szerepjáték: kiteljesedésének az időszaka. A szerepjáték szabályaihoz tudniuk kell alkalmazkodni. Egyre kevesebb felnőtt irányításra van szükségük. Legyenek önállóak a szerepek megválasztásában, közös tervezésben, a játékszerek elosztásában.

Szabályjátékban: a bonyolultabb mozgások megtanulására és gyakorlására váltak képessé.

Értelmi: bonyolultabb, életkoruknak megfelelő társasjáték, kártyajáték, logikai nyelvi játékok.

Barkácsolásban: változatos tevékenységre kell alkalmat és eszközt biztosítani. (hajtogatás, ragasztás, tépés, fűzés, szögelés)

A bábozás: természetes eszköz kell, hogy legyen, mert ez a gyermekek belső világának legkifejezhetőbb eszköze. A dramatizálás előtérbe kerül. Segítséget nyújtunk abban, hogy saját vagy irodalmi élményüket eljátsszák.

Sajátos nevelési igényű gyermek játéktevékenysége

Fontos a nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése, hogy a gyermekek biztonságban érezzék magukat. Biztosítani kell a minél hosszabb, megszakítás nélküli játék időt. Számukra különösen fontos a folyamatos napirend. Az óvodapedagógusok arra törekszenek, hogy a fogyatékos gyermekeket, minél hamarabb bevonják az épekkal való közös játékba.

Lehetőséget biztosítanak a pozitív és negatív élmények „kijátszására” valamint, hogy a sérült gyermekek mindenféle játéktevékenységbe bekapcsolódjanak. A játék során nagy szerepe van az utánzásnak, melyben az ép gyermekek mintát nyújtanak számukra.

VII.2. Az óvodai munka, mint a szervezett tanulás előfutára

A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, amely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat.

Célja:

A mindennapos munkatevékenység közben információk szerzése társadalmi környezetünkről, speciális ismeretek gyűjtése, szókincsük ilyen irányú bővítése, szociális magatartások, társas kapcsolatuk fejlődése. Az elvégzett munka megbecsülésére nevelés.

Feladat:

- A különböző típusú, munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása.
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése.
- Fejlődjön kitartásuk, felelősségérzetük, önértékelésük, természetes módon alakuljon speciális akarati, érzelmi fejlődésük, alakuljanak ki a munkaszervezési képesség alapjai.

Léggör - nyugodt, békés hangulatban, önállóan tevékenykednek, de lehetőségük van bármikor segítséget kérni tőlünk és társaiktól.

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen végezzenek munkajellegű tevékenységet.

Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök használatához és a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A gyermeki munkát jártaság és készség szintjére kell emelni, és akkor lesz nevelő értékű, ha a gyermek felismeri az indíték és az esemény közötti összefüggéseket.

Munka jellegű tevékenység az óvodában:

- önkiszolgálás
- környezet rendjének megőrzése
- alkalmoszerű munka
- naposi munka
- növény – állat gondozás

Önkiszolgálás:

A gyermek mindennapi tevékenysége, amelyek saját személye ellátásával kapcsolatosak. Felnőtt segítségével ismerkednek a folyamattal.

Területei:

- testápolás: egészségük védelmét, testük, ruházatuk gondozottságát, tisztasági igényük kialakulását szolgálja
- étkezés: az étkezés megszervezésének, és a kultúrált étkezési szokások, kialakulását szolgálja
- öltözködés: a rendezett külső megjelenés, a ruházat rendben tartására, óvására való nevelést szolgálja

Környezet rendjének megóvása:

Közvetlen környezetünk rendjének kialakítására, a rend megóvására irányuló feladat. A környezetünkben lévő eszközök rendjének kialakításával és folyamatos rendben tartásával válják számukra igénnyé a rendezett környezet, mint a jó közérzet egyik biztosítója.

Naposi munka:

A naposi munka, közösségi megbízatás. A naponta választott naposok feladatai lehetnek: az asztalterítő leterítése, az étkezéshez szükséges eszközök szétosztása, és egyéb csoportonkénti szokások.

Szerteágazó, sokrétű feladatsor, folyamatosan ügyelni kell a feladatok fokozatos bevezetésére, a terhelés lassú növelésére. A naposi munka feladattudatot feltételez, figyelemösszpontosítást igényel. Elsősorban az étkezésnél, későbbiek folyamán a különféle eszközök, előkészítésénél kap fontos szerepet.

Alkalomszerű munka:

Nap, mint nap váratlanul jelentkező gondok, megoldásában van szerepük. Mivel ez a munkafajta nem kellően begyakorolt az alkalomszerűség miatt, ezért az irányítása pontos és részletes magyarázatot igényel. Csak egyéni fejlettségüknek megfelelő feladatot kaphatnak. Arra törekszünk, hogy a gyerekek minél nagyobb önállóságra tegyenek szert, egyszerű feladatok adásával. Egy részük szabályosan ismétlődik, más részük esetleges.

Ezek lehetnek:

- teremrendezés,
- segítségnyújtás a felnőtteknek,
- megbízatások teljesítése,
- ajándékkészítés,
- segítségnyújtás a kisebbeknek, stb.

Növény – állat gondozás:

A Pillangó csoportosok az óvoda kertjében kerti munkát végeznek életkoruknak megfelelő szinten. Több éve részesei vagyunk az „ovikert programnak”, így külső segítséget is igénybe tudunk venni. A kerti munkatevékenységben az ültetéstől a termés betakarításáig felnőtt segítségével aktívan tevékenykednek. A kerti munka a gyermekeknek olyan közösségi jellegű tevékenysége, amely közben átélik munkájuk természetre gyakorolt hatását, megfigyelhetik azokat a változásokat és eredményeket, amelyek munkájuk során létrejönnek.

A gyerekek alkalomhoz és évszakokhoz kapcsolódóan végeznek kerti munkát. Ez is segíti a természet szeretetére, megóvására nevelést.

Állatok gondozásában odahaza tudnak segédkezni, illetve az óvodában rendszeres a téli madáretetés.

A gyermeki munka feltételei:

Általános feltétel a nyugodt, derűs légkör, az elvégzett tevékenység feletti közös öröm, a játékosság.

Közvetlen feltételek:

- megfelelő munkaeszköz biztosítása, azok rendben tartása
- elegendő munkalehetőség
- elegendő idő a munka elvégzésére
- elegendő hely a munkavégzésre
- biztonságos feltételek megteremtése, baleset megelőzés
- tevékenység folyamatának pontos ismertetése
- a tevékenység folyamatos értékelése

A munka jellegű feladatok szervezésénél figyelembe kell venni a csoport, illetve a csoporton belül az egyén fejlettségi szintjét. Az eltérő képességcsoportokba tartozó gyerekeknél ügyelni kell arra, hogy minden gyermek kapjon feladatot, de egyiket sem terhelhetjük túl.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- Az önkiszolgáló tevékenységet önállóan végzik.
- Környezetük rendjére, ezen belül saját holmijaira, azok rendezettségére figyeljenek.
- Alkalmasszerűen feladatokat szívesen vállalnak, azok elvégzésében önállóak.
- Segítenek társaiknak.
- Naposságot szívesen vállalnak, az ezzel járó feladatokat a pozitív értékelés hatására önállóan, igényesen végzik.
- A környezetükben élő növényeket, állatokat gondozzák, védik.
- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak

Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás nem cél, hanem valamilyen konkrét produktum létrehozása. A tanulás, mint kísérő eszköz van jelen. A tanulás a tevékenységek tervezése, szervezése, a szokások alakítása, elsajátítása közben indirekt módon valósul meg.

A tanulási folyamat együttműködésre épül, óvodapedagógus-gyermek, gyermek-gyermek között.

A tanulás feltétele:

- a gyermek cselekvő aktivitása,
- a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásuk erősítése

A tanulás irányításakor fontos a személyre szabott pozitív értékelés, a gyermek személyiségének kibontakoztatása. A gyerekek a világot komplex módon érzékelik, nekünk is ebből kell kiindulnunk. A tanulás a teljes személyiség fejlődését fejlesztését támogatja. A pedagógus által kezdeményezett tevékenységi, szervezeti időkeretben valósul meg.

Minden, ami megismerhető, befogadható, tapasztalatot jelent, komplex tevékenységek keretében tudjuk legjobban átadni a gyerekeknek. A tevékenységek során alakul kompetenciájuk, erősödik attitűdjük, képességeik, készségeik, fejlődik kreativitásuk. A gyermekben nagy a megismerési vágy, kíváncsiság, erre tudjuk alapozni érdeklődésük felkeltését, a különböző tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítását.

Fontos az iskolaérettséget segítő, támogató pedagógiai munka. Jó dolog a Pillangó csoportban dolgozó óvó-tanító képesítésű pedagógus, aki mind a két intézményben folyó oktatásban jártas.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. Az óvodást, a tanulásban természetes kíváncsisága, érdeklődése motiválja. Az ismeretszerzés az egész óvodai nap folyamán valósul meg. A gyermekek természetes helyzetekben, tevékenységeken keresztül játékosan szereznek ismereteket.

Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: észlelése, érzékelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása leginkább a játékon keresztül fejlődik.

A gyermeket tevékenységi vágya ösztönzi a tapasztalatszerzésre, a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz. Felhasználja már meglévő ismereteit, kreatív megoldásokat keres, így a gyermek önmagához képest fejlődik.

Folyamatosan és fokozatosan várja az együttműködést, feladattartást és az irányíthatóságot. A tevékenységekben integrálódik a képességfejlesztés, rendeződnek a műveltségterületek, ismeretek. A tanulási folyamatban érzelmeiket közvetítünk, az érzelmeik bátor kinyilvánítására motiváljuk a gyermekeket.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy nincs közben játékelrakás, azonban a hely szűke miatt néha szükséges kisebb csoportrendezés, de nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a kialakult játéktevékenységek ne sérüljenek.

A gyermekek a tevékenységük befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek. Egyetlen egy napon borul fel ez az alapelv, amikor az óvodapedagógus szervezett mozgástevékenységet tart.

A tanulási folyamatban szükség szerint, alkalmazzuk az IKT eszközöket.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása (óvodapedagógus a főszereplő, később a társak hatása is felerősödik);
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti gyermek személyiségének kibontakozását.

Alapelvek a tanulási folyamat értékeléséhez:

Nevelésünk fontos elve az egyéni értékek felszínre hozása, kimunkálása, ehhez adekváтан szervezzük a tanulási folyamatot, melynek értékelésénél alapelv:

- differenciált értékelés

- pozitív megerősítés
- felzárkóztatás
- kompenzálás

A tanulási módszerek megválasztását befolyásoló tényezők:

- nevelési, fejlesztési céljaink
- a gyermekek életkori sajátossága és értelmi fejlettségük
- tárgyi feltételeink

Óvodában előforduló tanulási-magatartási zavarok lehetnek:

- értelmi képességek zavara
- diszlexiára utaló jelek
- hiperaktivitás
- szorongó viselkedés
- agresszió
- szociális éretlenség

A szervezett tanulás formái:

korcsoport	kötött	kötetlen
Kis – középső csoport		Játékban integrált fejlesztés:
	Mindennapos frissítő torna	Ének, zene, énekes játék,
	Mozgás	Verselés, mesélés
		Rajzolás, mintázás, kézimunka
		Külső világ tevékeny megismerése
Nagy – középső csoport		Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
		Játékban integrált fejlesztés:
	Mindennapos frissítő torna	Verselés, mesélés
	Mozgás	Rajzolás, mintázás, kézimunka
		Külső világ tevékeny megismerése
	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	

A szervezett tanulás munkaformái:

Az óvodáskorú gyermek az egész nap folyamán tapasztalatokat szerez, tehát tanul, de nem kötelezően tanul meg valamit. Tanulása a játékba integrálódik, amely két területre osztható: a spontán és szervezett tanulási tevékenységre.

- A spontán tanulás önkéntes, bármikor, bárhol kialakulhat. Ilyenkor a gyermekek megfigyelve, utánozva, modellt, mintát követnek. Tapasztalataikat sajátosan dolgozzák fel. Különböző eszközökkel manipulálnak, gyakorolnak, műveleteket, szerepeket, szabályokat sajátítanak el.
- A szervezett tanulás alatt azokat a kötetlen és kötött tevékenységeket értjük, amelyeket az óvodapedagógus kezdeményez és vezet tudatosan.

Az óvodás korosztály számára a kötetlenség a legalkalmasabb foglalkozási forma, melyben az óvónő tudatosan és tervszerűen biztosítja a gyermek fejlődéséhez szükséges differenciált tevékenység feltételrendszerét.

A gyermekek részére a tanulási folyamat önkéntes, de az önkéntesség a tevékenységekben való bekapcsolódásnál érvényesülhet igazán. Előbb-utóbb el kell érni, hogy a gyermekek a megkezdett feladatot befejezzék, válják szokássá, hogy nem torpannak meg az első akadállynál.

Az önkéntesség nem jelenti az állandó távolmaradás elfogadását.

A kezünkben számtalan eszköz van, mellyel elérhető, hogy a gyermekek örömmel vegyenek részt az együttes tevékenységben.

Kötetlen tevékenység: alkalmával a gyermekek érdeklődése alapján mindig változó létszámú és személyi összetételű kis csoporttal foglalkozik egyszerre a pedagógus. A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik a gyermek fejlődési ütemének a figyelembevételére, a differenciált foglalkoztatás megvalósítására. A kötetlenség egyéni vagy mikro csoportos tevékenységet jelent, amelyben a gyermekek öntevékenyen részt vesznek, az óvodapedagógus azonban tudatosan tervez. A tervezett témakörök feldolgozása nap, mint nap folyamatosan, játékosan, a játékidőben történik. Minden hónap más és más témakör körül forog: évszak, közlekedés, testünk, ünnepek.

A kötött szervezett tevékenységek: minden gyermek számára egyszerre kezdődnek és fejeződnek be. Más magatartást igényel tőlük. Kötött tevékenység esetén is törekednie kell az óvónőnek az oldott, családi légkör megvalósítására. A kötöttség nem jelentheti a gyermek spontán érdeklődésének és aktivitásának korlátozását. Szakítani kell a merev keretek alkalmazásával (pl. körbe ültetés, frontális foglalkoztatási forma túlsúlya, direkt módszerek).

Frontális:

Mozgás, mese – dramatikus játék

Zenés- mozgásos percek

Mikro csoportos:

Rajz – mintázás- kézi munka, vers

Énekes játékok

A környezet tevékeny megszerettetése

Egyéni Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek.

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja.

A játékosság, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az élmények elmondása, az otthoni és óvodai megbízások adása a szülők, nagyszülők bevonása a tanulási folyamatba, az önálló feladatmegoldások, önellenőrzésre, önértékelésre való készítés mind hasznos módszerei a programnak.

Az óvodapedagógus törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek többsége azonosul az óvónő által meghatározott feladattal.
- A gyermekek eljutnak pontos, valóság-hű észleléshez, mellyel ismereteik megalapozottak lettek.

- Képesek a figyelemösszpontosításra, a problémamegoldó, kreatív gondolkodásra.
- Megismerkedtek az elemi ok-okozati összefüggésekkel.
- Jártasságaik, készségeik, képességeik kialakultak, melyek révén az érzelmileg motivált cselekvésgondolkodási szintről eljutottak a fogalmi gondolkodásig.
- Feladattartása, munkatempója életkorának megfelel.
- Lassan alakul a szándékos figyelme. Fogalmi gondolkodása kialakulóban.
- Képes eseményeket sorrendben összerakni.
- Képes a korábban elsajátított ismereteket szándékosan felidézni.

A **sajátos nevelési igényű** gyermekeknél is a nevelés általános célú megvalósítására törekszünk. Olyan tevékenységeket biztosítunk, melyek a gyermektől erőfeszítést igényelnek, de azokat sikeresen meg tudja oldani. A terhelhetőséget a biológiai állapotához mérjük, az elvárásokat a fejlődés üteméhez szabjuk. A sérült gyermekek számára fokozottan szükséges a személyre szóló figyelem, az akarat, a tanulási szándék erősítése, a motiváció alkalmazása.

VIII. Óvodánk tevékenységi formái és színterei

VIII. 1. Verselés-mesélés

„A gyermekkorának két tündérvilága van: cselekvés síkján a játék és szellemi síkon a mese.”

(Kádár Annamária)

A gyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, az óvodai élet egészét átfogó folyamat. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. Lehetőség a gyermekek szellemi szükségleteinek kielégítésére, (beszédtanítás, beszédtanulás) különös tekintettel a roma gyermekeink esetében, akik itt az óvodában sajátítják el a nyelvi kommunikáció alapjait. Feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat. Az irodalmi nevelés a legszorosabban összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, az énekkel, a mozgásos játékokkal.

Az irodalom közege a nyelv.

Az anyanyelv zavartalan elsajátításához, gondolkodás fejlődéséhez, a szókinés gazdagításához, az olvasás és írás elsajátításához elengedhetetlen az életkornak megfelelő beszédészlelési és beszédmegértési teljesítmény.

A mese– vers tevékenység spontán, de szervezett formában jelenik meg, melyhez megfelelő időt és helyet kell biztosítani. Jó együttes élményt nyújt, itt bárki lehet „akárki”.

Jó, ha van a csoportban állandó mesélő, vagy verselő hely, ez már magában folyamatos motivációt jelenthet.

Tegyük gyermek közelbe a mese – vers bemutatásához, ismétléséhez, gyakorlásához használt bábokat, díszleteket, leporellókat. A csoportokban hozzáférhetnek mesekönyvekhez a gyermekeink, ezek megfelelnek életkori sajátosságaiknak, megtanulják a könyvekkel való bánásmódot, ha lehetőségük van rá otthonról is, hoznak be könyveket, amiből mesélhetünk nekik.

Fontos tényező az óvónő felkészültsége:

- A kulturált, helyes, érthető nyelvhasználat.
- Ismernie kell a gyermekek életkori sajátosságait, a gyermeki gondolkodás, fejlődési folyamatát.
- Tisztában kell lennie a gyermek szociális háttérével, az etnikai hovatartozásával.
- A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, a mesehallgatás eleven belső képvilágot jelenít meg. A gyermeki élmények feldolgozásának egyik legfontosabb formája a belső képalkotásnak ez a folyamata.

Célunk:

- Az érthető, kifejező beszéd kialakítása.
- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetése.
- Helyes nyelvhasználat kialakítása.
- Mindennapos meséléssel, mondókázással, verseléssel a kisgyermek mentális higiéniájának kialakítása.
- Gyermekeink szemléletmódjának és világképének alakítása, hiszen visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál.
- Irodalmi élmény nyújtásával az irodalom iránti igény felkeltése.

Feladataink:

- Érzéki-érzelmi élmények nyújtása, érzelmi biztonság kialakításával anyanyelvi nevelés.
- A magyar gyermekköltészet, hagyományok, - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárják a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, így a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat ismertetjük meg gyermekeinkkel.
- A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmód, az ehhez társuló, a szigorú okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világkép, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a pszichikus realitásra, elősegítjük ezzel a külvilágra irányított megismerési törekvéseket.
- Mindennapos mesélés, verselés, mondókázás (a mentális higiénia elmaradhatatlan eleme)
- Életkoruknak megfelelő irodalmi anyag kiválasztása.
- A népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi - a klasszikus, és a kortárs irodalmi művek egyaránt jelenjenek meg óvodai életünkben.

Bábozás és dramatizálás szerepe az irodalmi élménynyújtás területén:

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak szerves része a bábozás, dramatizálás. Ezeken keresztül tükröződhetnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal.

A gyermek kifejezi, átéli, eljátssza saját érzéseit, érzelmeit, így egész személyisége fejlődik. Mindezek értéke azzal növelhető, ha saját maguk által készített kellékeket is használnak közben.

A bábok mozgatása közben fejlődik szem-kéz koordinációjuk, a finommotorika, bizonyos testrészeik ismerete, valamint a térpercepció. E tevékenység közben gyakorolja az általa ismert verbális kifejezéseket. Fejleszti az egyre finomabb nagymozgásokat, saját testükről alkotott képüket. Megismerik testrészeiket és a velük végezhető mozgásokat. Fejlődik, finomodik látásuk, hallásuk, verbális kifejező készségük.

Anyanyelvi fejlesztésünk speciális területei:

Beszédszervek ügyesítése, a magyar beszédhangok sajátosságainak kiemelése:

- légzésgyakorlatok,

- hangutánzó gyakorlatok, és az azokkal végezhető játékok
- nyelv és ajakgyakorlatok.

Hallás, beszédhallás fejlesztése:

- közvetlen környezet hangjainak felismerése
- egymás hangjának felismerése
- hibafelismerés
- hangfelismerés, hangdifferenciálás
- hanganalízis
- önálló szókeresés kiválasztott hanggal.

Auditív ritmus fejlesztése

Auditív emlékezet fejlesztése

Fonológiai kódolás

Auditív zártság

A különböző területekhez kapcsolódó játékos fejlesztő anyaghoz válogatás található
Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában című könyvében, valamint Dr.
Gósy Mária: A beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztése óvodásoknak.)

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére:

- Kialakulnak az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszéd alapjai.
- Várják a mesehallgatást, az ehhez való feltételek kialakításában segítenek.
- Beépülnek szókincsükbe a szófordulatok, a magyar népmesékre, a cigány etnikumra jellemző szóhasználat.
- Jól tudnak kommunikálni a környezetükben élőkkal.
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük, beszédkedvük erősödik.
- Kialakul beszédfigyelmük.
- Aktívak a bábok, díszletek elkészítésében.
- Önállóan mondanak hosszabb verset, megjelenik, a hangsúly is.
- Képesek hosszabb mesemondásra, vigyáznak a szöveghűségre.
- Képesek történetek, mesék folytatására, fantáziájukkal kiegészítik azt.

- Ismerik, tisztelik a könyveket, szívesen lapozgatják.
- Az önkifejezés egyik módja a gyermek saját mesélése, verselése, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása.

Informatikai nevelés lehetőségei az anyanyelvi neveléshez kapcsolódóan

- leporelló készítése
- dramatikus játékok

VIII. 2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„ A zenei hang, az ének köti a kisgyermeket legelőször, legbiztonságosabban az emberi világhoz ”

(Vekerdy Tamás)

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. A közös tevékenység során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az óvónő saját éneklésével, hangszeres játékaival rendszeresen élményt nyújt a gyermekeknek. A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik. A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia, mert erőteljesen befolyásolja a gyermek általános fejlődését, a különböző benyomások egymással összefüggésben hatnak rá.

Célunk:

Az ének – zene területén komoly és lelkiismeretes alapozó munka. A zene megszerettetésén keresztül a zenei képességek fejlesztése, valamint a gyermekek zenei ízlésének és esztétikai fogékonyságának formálása. Megalapozzuk, elősegítjük a zenei nyelv kialakulását.

Feladataink:

A gyermeket korán, tervszerűen fejlesszük, érdeklődővé tesszük a zene iránt. Értékes ének-zenei művek kiválasztásával értékrendszerük jó irányú indítása. Az eredményesség érdekében örömteli élménnyé kell, hogy váljon az éneklés. Saját néphagyományainkból az énekes népi játékok, értékes roma zenei anyagok, az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások, gyermekdalok, mondókák mellett művészi értékű zenei művek értékeinek közvetítése fontos eszköze a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának az alakításában.

A zenei nevelés alapja az énekes játék, mert általa nemcsak a zenei készségek fejlődnek, hanem a gyermekek teljes személyisége is.

Hallásfejlesztés:

Elsődleges terület az éneklési készség fejlesztése. Ez a készségfejlesztés a gyermekek utánzási vágyán alapul. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységévé válik. Hallás után tanítjuk a dalokat, dalos játékokat. A gyakorlásnak és ismétlésnek kiemelkedő szerepe van. A hallásészlelés fejlesztését célozza a környezet zörejeinek felismerése, egymás hangjának megismerése, melyből alakítható a magas-mély hang, valamint a halk-hangos hangok felismerése.

Ritmusérzék fejlesztése:

Kialakítjuk a lüktetés érzékelését az óvodai élet végére, és automatizáljuk azt. Az egyenletes lüktetés adja az alapot a további ritmusmotívumok elsajátításához, a tempókülönbségek érzékeléséhez.

Mozgásfejlesztés:

A zenei tevékenységen belül a szép mozgás kialakítása szerves része a készség, képesség fejlesztésének. Az egyenletes, szép járás a dalos játékok mozgássorai alapozzák a későbbi tánclépéseket, egyedi formában segítik a mozgás összerendezettségének kialakulását.

Zenehallgatás:

Napi szinten igénylik az óvónő énekét, vagy más igényesen megválasztott művek hallgatását, ahol az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Képesé válnak zenei élmények befogadására.
- Kialakul a belső motiváció, éneklésre, zenélésre.
- Kialakul énekrepertoárjuk kedves dalaikból.
- A zenehallgatás szükségletté válik.
- Zenei ízlésük az igényesség felé mutat.
- Képességeikhez mérten tisztán, megfelelő hangmagasságban és tempóban énekelnek.
- Ismernek hangszereket.
- Egyenletes lüktetéssel tudnak kíséni mondókát, dallamot.
- Ritmusérzékük kialakul, melyet ki is tudnak fejezni.
- Ismernek egyszerűbb ritmusokat, képesek azokat visszaadni.
- Zenére történő mozgásuk összerendezett, esztétikus.
- Térformák kialakítására képes.

Az informatikai nevelés lehetőségei a zenei nevelés területén

- érzékelő játékok
- zenére történő festés

VIII. 3. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Célunk:

A vizuális észlelés, emlékezet, képzelet, képalakítás, a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal való ismerkedés együttesen eszközünk a gyermek személyiségének fejlesztésében.

Az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segíteni a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagítása, ill. annak képi kifejezését, tér-, forma-, és szín képzetek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységét, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakulását.

A gyermekeket megismertetjük a különböző anyagokkal, az eszközök használatával az ábrázolás és konstruálás egyszerű munkafogásaival, a rajzolás, mintázás és a kézi munka technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Az örömmel végzett tevékenységnek velejárója az alkotó aktivitás, amely fejleszti a gyermek önállósodását is.

Feladataink:

- A gyermek egész napja folyamán megteremtjük az ábrázoló tevékenységekhez szükséges feltételeket, hogy a nap bármely szakában bárki ábrázoló tevékenységbe kezdhesen.
- A gyerekek számára az alkotáshoz változatos eszközöket biztosítunk, feladatunk megismertetni őket ezek rendeltetésszerű használatával, a különböző anyagokkal, technikákkal.
- Maga a tevékenység a fontos, az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, az esztétikai élmények befogadására.
- Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására

Tevékenységi formák:

Minden korosztályban kötetlen egyéni vagy mikro csoportos formában történik. Egy-egy téma feldolgozása általában irodalmi művekkel együtt egy-két hetes gyakorlással, a gyermek egyéni fejlődéséhez alkalmazkodva differenciáltan folyik.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Az ábrázoló tevékenység örömtelivé válik a gyermek számára, vizuálisan is ki tudja fejezni mondanivalóját. Képkészítésben egyéni, kreatív módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket, az őket körülvevő világot a képi kifejezés változatos eszközeivel.
- Ismernek többféle ábrázolási technikát, azokat képesek önállóan is alkalmazni.
- Ismerik és biztonságosan használják az ábrázolás és kézimunka eszközeit, anyagait. (olló, ragasztó, tű, sablon, vízfesték-ecset, stb.)
- Esztétikai érzékük alakul, képesek a szép meglátására.
- Képesek önértékelésre.
- Kézmozgásuk, finommotorikájuk ügyesedik, így egyre apróbb, finomabb mozdulatokat kívánó feladatokat is képesek elvégezni.
- Emberábrázolása egyre részletesebb (haj, ruha, díszek stb.), kezd megjelenni a mozgás ábrázolása benne.
- Észreveszik a szépet, tudnak gyönyörködni benne és maguk is törekszenek a létrehozásukra
- Színhasználata gazdag.

Az informatikai nevelés lehetőségei az ábrázoló tevékenységekhez kapcsolódóan

- színezők, kifestők
- különféle technikák alkalmazása

VIII. 4. A külső világ tevékeny megismerése

„ A gyermekeket elsősorban nem az neveli, amit mondanak nekik, hanem az, amit látnak, amiben élnek. ”

(Csógl János)

Célunk:

Gyermekeink minél több tapasztalatot szerezhessenek az őket körülvevő szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetből, mennyiségi, téri viszonyairól, életkoruknak megfelelő szinten. A természet közeli élettel, természetszeretetre nevelünk.

A környezet megismerésével cél a nemzeti kultúra értékeinek, értékes hagyományainak közvetítése, a szülőföld, az itt élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás, a családi és tárgyi kultúra értékeinek megmutatása, ezek szeretetének, védelmének megtanulása.

Összefüggések felismertetése, pozitív érzelmi viszony kialakítása, az ember felelősségének érzetése a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.

A külső világ megismerése az a folyamat, azaz óvodai tevékenység, amelyben a gyermekek eltérő képességei, ismeretei, szociális környezete miatt az egyéni bánásmód üteme nem korlátozódhat szigorúan vett állandósult rendszerbe.

Az óvodai napok színességét, élménygazdagságát a spontaneitás jellemzi, a gyermeki kíváncsiságból kiindulva. Ezt csak oly mértékben befolyásoljuk, amennyire készségeik, képességeik fejlődéséhez életkoruknak megfelelően szükséges.

Feladataink:

- A gyermekek szerezzenek minél több mozgásos, érzékszervi tapasztalatot az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetükről.
- Tapasztalatik segítsék őket az életkorának megfelelő biztos eligazodásban, tájékozódásban.
- Fedezzék fel a bennünket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.
- Alakítsuk ítéliképességét, tér-, sík- és mennyiség szemléletét. Szerezzenek a megismerési folyamatban matematikai tapasztalatokat, melyeknek alapján matematikai fogalmaik kialakulnak.
- A gyermekek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolata csak a felnőttek közvetítésével jöhet létre. Ezek közvetítése akkor a leghatékonyabb, ha minél több élményszerű átélésre adunk lehetőséget.
- Segítsük a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Alapozzuk és alakítsuk a környezettudatos magatartásformát.
- Időben és térben meghatározó olyan napirend kialakítása, melyben a gyermekek tevékenységüket elmélyülten végezhetik, nyugodt körülmények között befejezhetik.
- Megismerkedhetnek az őket körülvevő térrel, térirányokkal, helyzetekkel. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet.

- Az óvodapedagógusoknak számtalan módszert kell keresni annak érdekében, hogy környezettudatos, környezetre figyelő magatartásra neveljen, spontán és előre megtervezett tartalmakon, hatékony tevékenységek segítségével. Ennek érdekében csoportja számára célokat határoz meg, tartalmakat és módszereket kínál. Az egyes témakörökre ajánlatos projekteket kidolgozni. Ezek a projektek készletbeli anyaggyűjtemények (játékok, tevékenységek, mesék, versek, énekek) lehetnek, melyekből a pedagógus bármikor meríthet, alkalmazhat.

VIII.4.1. A külső világ tevékeny megismerése:

Feladat a természet megismerésén túl annak megszerettetése, mert ez az alapja annak, hogy a későbbiek során a természet védelme automatikusan megjelenjen, mint igény. A mindenre nyitott, mindenre fogékony óvodás gyermek pozitív példát látva maga előtt, magában hordja a jóval, a helyessel azonosulás minden lehetőségét.

Feladatunk:

- Rávezessük figyelmüket az őket körülvevő természet szépségére, irányítsuk figyelmüket a természetben előforduló jelenségek összefüggéseinek megértésére. Figyelmeztessük őket azokra a szabályokra, amelyek betartásával biztonságosan élhetnek az őket körülvevő környezetükben, testi épségüket is védve.
- Közvetlen környezetükben az élővilág által nyújtott esztétikai benyomások erősítésével a komfortérzetet erősíthetjük bennük.
- Megfigyelések alkalmával mutassunk rá a különbségekre: a szép és esztétikus, illetve ellenpárként a rombolt és rendezetlen környezetre. Erősítsük bennük azt a magatartást, amely a környezet szépítésére, megóvására irányul.
- A környezetvédelem fontos része a környezetükben élő állatok védelme, annak megtapasztalása, hogy az ember, felelős sokukért.

Célunk:

A környezetünkben megtalálható állatok megismertetése, a róluk való gondoskodás lehetséges módjainak megfigyeltetése.

A témakörök kialakításának elvei:

- a gyermek valós környezete
- elmélyült, alapos feldolgozás
- komplexitás

A témakörök keretét az évszakok adják. Az évszakblokkhoz rendeljük a növény és állatvilág, az ember és környezete, a hagyományok témaköreit. A helyi sajátosságok figyelembe vételével, a témákon belül elsősorban azon ismereteket közvetítjük, amelyeket a gyermekek megtapasztalhatnak. Szűkebb környezetükön kívül az óvodánkban már hagyománnyá vált kirándulások adta lehetőségeket is figyelembe véve.

Témafeldolgozás során községünk jellegzetes épületeivel, a községben található művészeti alkotásokkal ismerkedünk.

Óvodánkra jellemzően fontos, hogy a témafeldolgozásokat az alaposság jellemezze. Sok esetben nem támaszkodhatunk a családi háttér segítői magatartására. Ennek objektív akadálya a szülők alacsony iskolázottsági szintje. El kell juttatni valamennyi gyermeket arra a szintre, hogy életkori sajátosságának megfelelő ismeretekkel rendelkezzen.

Ha szükséges, hosszabb feldolgozási ütemben, alapos tapasztalatai háttérrel nyújtva, gyakran élményszerűen ismételve vezessük őket az alkalmazás felé.

A környező világ megismerését, annak matematikai, esztétikai összefüggéseivel kezeljük. A komplexitás akkor érvényesül, ha témavezető tevékenységet határozunk meg, és mellérendeljük feldolgozás során a komplex elemeket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ismeri nevét, szülei nevét, foglalkozásukat, lakásuk címét.
- A testrészeket megnevezi, igényes teste tisztaságára.
- Tájékozódik a térben, dominanciája kialakult.
- Megismeri az elemi közlekedési szabályokat, és gyakorolja azok betartását.
- Ismeri a közlekedési eszközöket, járműveket, tudja, hogy azok az emberek munkáját segítik, könnyítik.
- Ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetükben levő intézmények nevét, rendeltetését.
- Különbséget tud tenni az évszakok között, ismeri jellemző tulajdonságait, képes összehasonlításukra.

- Ismeri a növény fogalmát, annak tartalmát, tudja, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Tudja, hogy a növényeket gondozni, óvni kell, ismer néhány ezzel kapcsolatos munkát. (szántás, vetés, aratás).
- Ismeri és megnevezi a környezetükben élő állatokat, azok gondozását és védelmét, tudja csoportosítani életmódjuk, egyéb tulajdonságaik szerint.
- Ismernek háziállatokat, néhány erdei vadállatot, költöző és nálunk telelő madarat, tudják, hogy óvásuk, védelmük milyen fontos.
- Ismerik, környezetük színeit, a színárnyalatokat. Képesek ismert tárgyak, jelenségek közt összehasonlításokat végezni külső jegyeik alapján, ill. rendeltetésük szerint.
- Ismernek néhány néphagyományt.
- Kialakul igényük az esztétikus környezet megóvására.

Az óvodai nevelés alapjának tekintjük a négy évszak köré csoportosított tartalmakat, a tevékenységeket (játék, vers, mese, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, mozgás, stb.) melyek biztosítják a komplex óvodai nevelést, mellyel megalapozzuk az óvodába járó gyerekek környezeti tapasztalatait.

VIII.4.2. A környezet mennyiségi és formai összefüggései- matematikai nevelés

Célunk:

A minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában, a gyermekek igényeihez, ötleteihez igazodva.
Gondolkodás fejlesztése, cselekvéses és gondolati tevékenykedtetés.

Feladataink:

- A matematikai érdeklődés felkeltése, az elemi ok-okozati összefüggések felismerése, megtapasztalása. Logikus gondolkodás megalapozása.
- A gyermekek tapasztalatszerzése, a környezet mennyiségi, térbeli és formai viszonyairól.
- Ismerkedés a matematikai fogalmakkal, melyek egy része beépül a szókincsbe.
- Globális, matematikai szemléletük alakítása.
- A különféle tevékenységek adta lehetőségek kihasználása, a nagyság, forma, szimmetria stb. gyermekkel való észrevetése.

- A matematikai ismeretek integrálása más nevelési területekbe.
- Az óvodán kívül adódó spontán lehetőségek kihasználása a matematikai nevelés érdekében (pl. formák a természetben).
- Óvodánk helyi adottságait figyelembe véve, az óvónő első, legfontosabb feladata, hogy kiscsoportban hatékonyan jelen legyen, kérdezhető, utánozható mintaként, aki segít abban, hogy a gyermek értelmes tevékenykedése elindulhasson, cselekvő résztvevőként legyen jelen. Fő szempont a játékosság.
- A fejlesztési lehetőségek kihasználása során elsődleges szempont a gyermekek fejlettségbeli különbözőségeinek figyelembevétele.
- A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeinek gazdagítása, problémahelyzetek teremtése, a gyerekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztés.
- A matematikai nevelést folyamatként értelmezzük, a környezet megismerése, a mindennapi óvodai élet minden tevékenysége során. Anyagát elsősorban nem ismeretek alkotják, hanem a tapasztalatok, cselekvéses gondolati tevékenységek.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Képes az óvónő kérdéseit, feladatadását megérteni, követni. Matematikai jellegű helyzetről, problémáról saját gondolatait szabadon is elmondani, egymás állításainak igazságát megítélni.
- Jól ismert tulajdonságok szerint: válogatást, összehasonlítást, sorberendezést végez.
- Érti, és helyesen használja a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket.
- Önállóan is össze tud mérni mennyiségeket, különböző kiterjedéseket, két halmazt párosítással az elemek különféle színe, nagysága, elrendezése esetén is.
- Elő tud állítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással, többet, kevesebbet, ugyanannyit.
- Meg tud számolni tárgyakat 10-ig. Számfogalma kialakult, elemi műveletekre képesek 10-es számkörön belül.
- Halmazokat tud képezni megadott vagy választott szempont szerint.
- Azonosítani tud különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.

- Másolással képes megépíteni, kirakni a mintával megegyező elemekből, színben és nagyságban eltérő elemekből térbeli és síkbeli alakzatokat.
- Különbéle geometriai tulajdonságok szerint szétválogat, egyszerű tulajdonságokat megnevez.
- A térben való tájékozódást érti és tudja az irányokat, ill. a helyeket jelölő névutókat. (alá, fölé, között, mögött, stb.) Mindezt síkban is alkalmazni tudja.

Az informatikai nevelés lehetőségei a környezeti neveléshez kapcsolódóan

- időjárás naptár készítése
- érzékelő játékok

IX. Az óvoda hagyományos ünnepei

Óvodánk életében kiemelkedő jelentőségűek az időről-időre visszatérő közösségi események. Az ünnepek, megemlékezések tartalmukban és külsőségükben a gyermekek erkölcsi nevelését, intézményünk hagyományainak kialakítását és ápolását szolgálja. Egyes ünnepeknél fontosnak tartjuk a szülők bevonását az óvodai életbe, ők is legyenek részesei a történéseknek. A közös készülődés, tervezgetés a gyermek fejlődésének serkentője, távlatot jelenthet számára. Az ünnepek, akár természeti, akár társadalmi tartalmúak, akár néphagyományból gyökereznek, kiemelkednek a mindennapokból.

A gyermekek időérzéke még fejlődőben van ebben a korban. Az ünnepvárás, az ünnepre való készülődés segíti az időben való tájékozódást. Az ünnepeknél az együttlétre, a szeretetre tevődik a hangsúly. Nagy közösségformáló szerepe van, ezzel is fokozzuk a gyerekek összetartozását.

Céljaink:

- A gyermeket aktívan bevonni az előkészületekbe.
- Az ünnepek külső megnyilvánulásai is legyenek hangsúlyosak. (alkalomhoz illő öltözködés, esztétikus csoportszoba)
- A családtagokkal, egyéb szereplőkkel való szoros együttműködés.
- Közösségformálás.

Tartalom	Tevékenység	Részvevők
Okt. 1. Idősek napja	Nyugdíjasklub tagjainak meghívása, köszöntése, Közös délelőtti eltöltése	Óvodapedagógusok Nyugdíjasok, Pillangó csoportosok
Okt. 4. Állatok világnapja Projekthét	Állatok megfigyelése természetes élőhelyükön (kirándulás baromfiudvarba, Mini Zoó-ba, Tisza-partra – lehetőség szerint) Minden tevékenységben megjelenik az állatok szerepe, haszna, védelme a hét folyamán	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok
Okt. 23. Nemzeti ünnep Projekt napok	Különböző tevékenységekkel ráhangolódás az ünnepre (rajzolás, festés, mesélés, verselés, zenehallgatás) Községi ünnepségen való részvétel.	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok
December Adventi ünnepkör Projekthónap	Mikulásvárás Lucázás (hagyományápolás - jókívánások közvetítése) Karácsony (mézeskalácssütés, adventi készülődés)	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok Szülők Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Külső kapcsolatok Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok Nyugdíjasklub tagjai Szülők
Február (változó időpont) Farsangi bál	Télbúcsúztató álarcos mulatság	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok Szülők Első osztályosok
Március Gergely-járás Iskolába hívogató	Látogatás az első osztályosokhoz	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Első osztályosok

Március-április (változó időpont) Kiszézés	Népi hagyományok ápolása - Kiszebáb készítése, égetése (télűzés-tavaszcvarás)	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok
Március-április (változó időpont) Húsvét Projekthét	Húsvéti készülődés – tojásfestés, asztali díszek, locsolkodás	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok Szülők
Márc. 15. Nemzeti ünnep Projekt napok	Különböző tevékenységekkel ráhangolódás az ünnepre (mesélés, verselés, rajzolás, festés, zenehallgatás) Községi ünnepségen való részvétel	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Iskolások
Márc. 22. Víz napja Projekthét	Környezetünk védelme, a víz fontossága – különböző tevékenységeken keresztül	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok
Ápr. 22. Föld napja Projekthét	Földünk védelme, fontossága, élővilága különböző tevékenységeken keresztül	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok
Május Anyák napja Projekt napok	Különböző tevékenységekkel – mese, vers, ajándékkészítés, szituációs játékok, zenehallgatás- ráhangolódás a köszöntésre	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok Édesanyák, Nagymamák Nyugdíjasklub tagjai
Máj. 10. Madarak és fák napja Projekthét	Közvetlen környezetünk élővilága – kirándulások, különböző tevékenységek	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok
Május Gyermeknap	Vidám délelőtt, színes programok	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok
Május Tanévzáróval	Műsorral köszöntik a vendégeket, búcsúznak mindenkitől	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok

egybekötött ballagás		Katica csoportosok Szülők, vendégek
Gyermekek születésnapja, névnapja	Az ünnepeltet a csoport köszönti dallal, verssel	Óvodapedagógusok Pillangó csoportosok Katica csoportosok

X. Inkluzív pedagógia – Integráció a sajátosságok megőrzésével, a különbségekhez való alkalmazkodással - a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedéseket

X.1. Differenciálás - A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek befogadása és fejlesztése

Helyzetkép

Óvodánkban az elmúlt 10 év tapasztalatait figyelembe véve átlagosan 1-2 sajátos nevelési igényű gyermek, illetve 10-12 beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) gyermek jár. A Heves Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Füzesabonyi Tagintézményének vizsgálatait követően, felmérve hiányosságait az ő általuk biztosított szakemberek segítségével egyéni fejlesztési terv szerint történik fejlesztésük. Heti egy alkalommal utazó, jelenleg pszichopedagógus, illetve heti egy alkalommal logopédus végzi az ez irányú fejlesztéseket. Ha szükséges a vizsgálatokba a Heves Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága is bevonásra kerül, a szakszolgálat és/vagy az óvoda kérése, javaslata alapján. Sajátos Nevelési Igényű (SNI) és BTMN-es gyermek esetében is utazó gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus segít a fejlesztési tervek elkészítésében és a fejlesztésben, illetve az értékelésben egyaránt. Óvodánkban alapozó terápiát és nyelv- és beszédfejlesztést is végzünk. Óvodapedagógusaink önképzéssel folyamatosan gyarapítják ez irányú ismereteiket.

Tudatában vagyunk annak, hogy nagyon nagy szükség lenne a szülők ilyen irányú bevonására is, ennek elmaradásának oka a szülők nagyon alacsony szintű iskolázottsága. Sajnos folyamatos felvilágosító munkánk eredményeképpen is kevés esetben tudjuk elérni a családi megsegítés ilyen formáját.

Legfontosabb lépés az együttnevelés.

Differenciálás

A gyermekek közötti különbségekhez fejlődésbeli eltérésekhez való alkalmazkodás a differenciálás. Pedagógiai szemlélet, és pedagógiai módszer.

A differenciálás történhet:

- eszközzel
- technikai megoldásokkal
- tartalommal
- szervezeti kerettel
- munkaformákkal
- képességszintekkel

Egy adott gyermekcsoportban a gyermekenkénti fejlődési szintekhez való alkalmazkodás alapja a gyermekismeret.

Az óvodapedagógusok minden feladathelyzetben, több fokozatban, minőségben terveznek, és biztosítják a gyermekek döntési, választási lehetőségét.

Ha a gyermek az általa választott szintet teljesíti, sikerélménye lesz, mely továbblépésre ösztönzi. Szükséges a tudatos tervezőmunka, melyben érvényesíthető a differenciálás.

A Nkt. 4§ 13 pontja szerint **kiemelt figyelmet igénylő gyermek:**

- különleges bánásmódot igénylő gyermek
- sajátos nevelési igényű gyermek
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
- kiemelten tehetséges gyermek
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

A Nkt. 4§ 25 pontja szerint **sajátos nevelési igényű** gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A Nkt. 4§ 3 pontja szerint **beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek**, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. Fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

Nkt. 4§ 14 pontja szerint **kiemelten tehetséges gyermek**, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség,

Helye a nevelés folyamatában

A felnőtt társadalom csak akkor válik elfogadóvá, ha a szociális tanulás már gyermekkorban elkezdődik. Ezen a ponton kapcsolódik a fogyatékkal élők társadalmi integrációja az oktatáshoz, neveléshez. Az esélyegyenlőség felé megtett első legfontosabb lépés az együttnevelés. Az egészséges kisgyermek az óvodába bekerülve szerzik meg első benyomásaikat fogyatékos társaikról. Ha velük együtt, egymást megbecsülve, egymást nem zavarva nevelkedhetnek akkor a felnőttkori egy társadalomban élés problémái megelőzhetők, megoldhatók.

Sajnos óvodánk épületének korszerűtlensége miatt (bár idén külsőségeinkben megújultunk)- alapító okiratunk alapján-nem tudjuk felvállalni a mozgás, látás és hallási fogyatékkal rendelkező gyermekek szakszerű, az állapotuknak megfelelő ellátását, nevelését. A fenntartóval közösen folyamatosan azon dolgozunk, hogy e problémára megoldást keressünk. (Sikeres belső óvodai felújítást célzó pályázat)

Céljaink:

- Vizsgálati eredményekre támaszkodva, az egyes fogyatékos típusnak megfelelően, gyógypedagógussal közösen készített terv alapján az érintett gyermekek megsegítése.

- A gyermek személyiségének komplex fejlesztése speciális nevelési szükségleteikhez alkalmazkodva harmonikus személyiségfejlesztés, testi, értelmi, szociális fejlesztés, a hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása, a meglévő ép funkciók bevonásával az interperszonális kapcsolatok, az énkép, önismeret fejlesztése új attitűdök kialakítása speciális terápiák, módszerek alkalmazásával segíteni az egyre pontosabb észlelést, figyelemösszpontosítást, a gondolkodás, az emlékezet fejlődését az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- A gyermekek fejlődéséhez alapvetően szükséges érzelmi biztonság megteremtése és megtartása.
- Optimális körülmények biztosítása a folyamatos fejlődéshez.
- Egyéni fejlődési ütem, képesség, tehetség, szociokulturális háttér figyelembevételével a hátrányos helyzetből való felzárkóztatás segítése, a tehetség kibontakoztatása.
Ezen gyermekek hátrányainak enyhítése

Feladataink:

- Minden gyermek saját képesség és készségszintjének megfelelő fejlesztése, megsegítése.
- Prevenció és korrekció szükségességének minél előbbi felismerése (látás, hallás, értelmi esetén egyaránt), a gondozás, fejlesztés megkezdése.
- Az integrált nevelés olyan formáját kialakítani, amelyben a fejlesztés valamennyi feltétele biztosítható.
- A nevelésben részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógusokat alkalmazunk.
- Az eltérő képességekhez, viselkedéshez való alkalmazkodás.
- Olyan gyermekek esetében, ahol a szakértő orvosi szakrendelésre javasolja a gyermeket (ideggyógyász, szemész, fül-orr-gégész, konduktor stb.), a szülő elvigye a gyermekét, lehetővé tegye a kezelést.
- Együttműködni a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásainak, javaslatainak beépítése a pedagógiai folyamatokba.
- A gyermek környezetének minél teljesebb, pontosabb megismerése.

- A fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos, érzékelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését, az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.
- Megfelelő kapcsolat kialakítása a családdal és a külső segítőkkel.
- A kis lépések elvének alkalmazása, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembevevő képességfejlesztésre kellő időt és alkalmat kell, hogy biztosítson.
- Egyéni képességekhez igazodó célok kitűzése.
- Egyénre szabott prevenció, korrekció feladatok kidolgozása, egyéni fejlesztési terv készítése, individuális módszerek, technikák alkalmazása.
- Szakpedagógusok és óvodapedagógusok munkájának összehangolása.
- Fejlődésük nyomon követése, szükség esetén az eljárások megváltoztatása, az adott szükséglethez igazodó módszerek megválasztása. Fejlődési ütemük rögzítése.
- Kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztusokkal kísért, egyszerű verbális utasításoknak, a sok ismétlésnek.
- Fontos a motiváció fenntartása.

A fejlesztő tevékenység területei és tartalmai:

Ebben a fejezetben csak azokra a területekre térünk ki, amelyek, ezen gyermekek számára kiegészítéseket, változtatásokat kívánnak a nevelésben és egyéni fejlesztésben egyaránt.

1. Alapozó terápia

Ez dyslexiát megelőző, idegrendszert fejlesztő mozgásterápia. Az anyanyelvi terület hiányosságait mozgásfejlesztő idegrendszer fejlesztéssel alapozza meg. Vagyis először nem a készséghiányos anyanyelvi területet fejlesztjük, hanem a mozgást.

Az idegrendszer teljes beérése szükséges az életkornak megfelelő készségszintek tökéletesítéséhez, ami a mozgásminták egymásra épülésébe történik.

Minden olyan alapvető mozgásminta fontos és fejlesztendő, amelyen a normálisan fejlődő gyermek átmegey: fejemelés és fejfördítések, hason fekvő homorítás, kúszás, mászás, felülés, járás és annak változatai, gurulás, ugrás, szökdelések, és végül a dominancia megválasztásának és begyakorlásának ügyességi játéka.

Ezek a fejlődéssort képező mozgásminták adják terápiánk gerincét, ezeket nagymozgásoknak nevezzük.

Ez egy kötelező gyakorlatsor, ami az elemi mozgásminták, rugalmasság, mozgáskoordináció megalapozása és megerősítése, a dominancia megválasztására vagy megerősítésére szolgál, a finommotorika kialakítása és megerősítése.

2. Testséma fejlesztő program

A testséma a szervezet részei, valamint a szervezet és környezete közötti térbeli relációk ismeretén alapul. Ezen információk összerendeződése és egy funkcionális egységbe való integrálódása a testséma. Az egyes testrészekhez, téri elhelyezkedésről, már testrészekhez való viszonyáról különböző utakon kapott visszajelzések révén alakul ki a belső kép.

A fejlesztések során követelmény a minél többoldalú tapasztalat együttes előfordulása. A szóbeli megerősítések, a mozgások, a helyzetek verbalizálása a test tudatos ismeretét, a testfogalom kialakulását segítik elő. Az oldaliság megéléséhez, beépítéséhez szükséges az egyensúly kialakítása.

Testséma fejlesztése: 1. Testrészek ismerete: felismerés, azonosítás.

2. A test személyi zónájának, koordinációjának alakítása.
3. Testfogalom: képeken, rajzokon felismerni, kiegészíteni, összeállítani.
4. Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások:
jobb-bal, ujjismeret, irányismeret

Először passzívan, utána aktívan, először nyitott majd csukott szemmel. Először saját test a központ, utána a közvetlen tér, majd a tágas tér.

Percepció fejlesztés: 1. Vizuális fejlesztés: szemmozgás, vizuális ritmus, vizuális memória.

2. Alaklátás és formaállandóság fejlesztése.
3. Tapintás és észlelés fejlesztése.
4. Mozgásos észlelés fejlesztése.

5. Térpercepció: alapvető téri irányok.
6. Hallási észlelés fejlesztése: analízis-szintézis.
7. Keresztcsatornák fejlesztése: vizuális tapintásos, vizuális auditív, hallási tapintásos.
8. Szem-kéz koordináció fejlesztése.

3. Verbális fejlesztő program

- Ezen gyermekek beszédére általában jellemző a pontatlan artikuláció, szegényes szókincs, mondataalkotási nehézségek, dysgrammatizmus. A beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs fejlesztésére kell törekednünk. Éppen ezért a beszédkorrekciónak csak akkor lehet eredményes, ha szervesen beépül az oktató-nevelő munkába.
- Testmozgások alkalmával, a nagymozgások harmonizálásával lehetőség nyílik a beszéd, -mint, finommotorikának- fejlesztésére, különösen akkor, ha a nagymozgásokat hangadási gyakorlatokkal, mozgással kísért beszéddel is összekapcsoljuk.
- Ének-zene területén a ritmus és hallásfigyelés fejlesztést és hangerőgyakorlatokat végzünk.
- Matematika a vizuomotoros fejlesztés lehetősége: tárgyak megnevezése, térbeli viszonyok, osztályozás (elemi fogalomhalmaz, formák, színek, méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség)

4. Fejlesztés játékban

Ebben az esetben a korai fejlesztés leghatékonyabb eszköze. A gyermekek játékszintje nemcsak alacsonyabb szintű, de minőségben is eltér kortársaitól.

Minél jelentősebb mértékű az idegrendszer károsodása és az ezzel járó fejlődési zavar, annál sivárabb, egyhangúbb a játék képe.

Minden irányú fejlesztésükben tudnunk kell, hogy nehezen tűrik a korlátozást. Értelmileg nehéz rájuk hatni, így elsősorban érzelmi oldalról közelíthetők meg.

Általában két típusra oszthatók vagy nagyon nagy a mozgásigényük, vagy nehezen mozdíthatók, lassúak. Mozgásos, énekes játékba egyaránt bevonhatók.

Fejlesztési lehetőségek:

A játékot összekötjük a beszédfejlesztéssel, minden mozzanatot beszéddel kísérünk. Szerepjátékukra jellemző, hogy együtt, egymás mellett, de külön játszanak, a felnőtt cselekvésének utánzása jelenik meg, tevékenységi sémákat sajátítanak el, ezt kell magasabb szintre fejleszteni.

Mozgás- és ritmusneveléssel kapcsolatos tevékenységekben kell gyakorolni a szabályjátékokat.

Gyakorló játékból lassan, fokozatosan ki kell alakítani a konstrukciós játékot.

Az adekvát játékhasználat elsajátítása.

5. Fejlesztés munkatevékenységben

Munkafeladatokra könnyen bevonhatók, munkavégzés közben gyakori szóbeli megerősítést igényelnek.

Ez az a tevékenység, ahol a családban szerzett élményeikre támaszkodva közösségen belül az első sikerélményeiket megélhetik. Munkavégzésen keresztül társas kapcsolataik jól fejleszthetők. Hangsúlyos az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítása, egyes kivételes esetekben a szobatisztaság. A finommozgásokat igénylő feladatoknál türelemmel kell kivárni a megfelelő szintű munkavégzést.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során

Figyelembe kell venni a következőket:

- A gyermek minden segítséget kapjon meg hátrányainak leküzdéséhez, egyénre szabott differenciált fejlesztésben részesüljön.
- A fejlesztés ne terhelje túl a sajátos nevelési igényű gyermeket.
- A megfelelő területeken valósuljon meg a gyermek fejlesztése.
- Az elvárások igazodjanak mindig a gyermek fejlődési üteméhez.
- Az óvodai nevelőmunkán túl, a szülők és az óvoda együttműködésére is hangsúlyt kell helyezni

- A rehabilitációs egyéni és csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák-pszichológia, orvosi-terápiás-együtműködésével.

Beszéd fogyatékos gyermek

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. Esetében a beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. Ezek a gyermekek a szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémáik illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedészavarok miatt eltérően fejlődnek. Óvodánkban van nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus, aki segít ebben a fejlesztésben. A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében, a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszéd szervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg. A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

Feladatunk:

- sokoldalú tapasztalatszerzés cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését
- az aktív nyelvhasználat és a kommunikáció kialakítása
- értelmi fejlesztés
- mozgás és észlelési funkciók fejlesztése

Enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékosok személyiségfejlődési zavara, akadályozottsága az idegrendszer enyhe, különféle eredetű, örökölt vagy korai életkorban szerzett sérülésével és/vagy funkciózavarával függ össze.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés.

A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Magatartászavaros gyermekek

1. Visszahúzó (regresszív) és depresszív (félénk, csendes) gyermekek

- folyamatos motiválással, dicsérettel segítjük beilleszkedésüket
- többször alkalmazunk esetükben, kiscsoportban illetve párban végzett feladatokat, munka, mozgás, játék, tanulás területén egyaránt
- testre szabott egyéni megbízásokat kapnak, ezzel önbizalmukat növeljük

2. Ellenséges (agresszív) és inkonzekvens (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív) viselkedésű gyermekek

- fontosnak tartjuk a következetességet minden területen
- egyéni feladatokat kapnak
- a követelményeket következetesen számon kérjük, a pozitívumokat minden esetben megbeszéljük, kiemeljük

Kivételes képességű gyermekek, tehetségek

Megkülönböztethetünk intellektuális (matematikai, nyelvi, stb.. területen), művészi (zene, képzőművészet), pszichomotoros (sport, tánc, kézügyesség) és szociális (vezető, szervező, irányító) területen tehetséges gyermekeket. Óvodában ezeknek „csíráját” fontos, hogy felismerjük, azonosítsuk.

Ismerjük fel azokat a mutatókat, illetve ismertessük meg a szülőkkel is, amelyek előfordulása ígéretes gyermeket sejtet. Általában a megszállottság, a fokozott kritikai érzék, az állandó önelégedettség jellemző rájuk. Teljesítményük nem mindig jó, fejlődésük nem egyenletes és gyakran nem vesznek részt a „munkában”.

Óvodánkban ezek a gyermekek társaikkal együtt vesznek részt a különböző tevékenységekben, azonban a nap bizonyos idejében az óvodapedagógusok által differenciált „gondozásban” részesülnek.

X. 2. Szociális hátrányok enyhítése, etnikai kisebbségi nevelés

Helyzetkép

Óvodánkban 1975-től foglalkozunk roma gyermekek nevelésével. Kezdeti időszakban szinte semmilyen tapasztalattal nem rendelkeztünk, de 1980-tól már külső segítséget is kaptunk.

Volt alkalom, amikor igen neves roma értelmiségi pedagógusok illetve művészek látogattak intézményünkbe, ezzel segítve munkánk tudatos szervezését. Ezen kívül önképzés keretében megismerkedtünk a roma hagyományokkal és még ma is fennálló szokásrendszerükkel.

A roma gyermekek többsége nagycsaládban él, nyitott a közösségi kapcsolatokra. A szülők szívesen adják gyermekeiket óvodába, de nagyon féltik is közben. Beszoktatásukat nehezíti az eltérő értékrend az óvoda és a család között. Nagy türelemmel, fokozatosan kell bevezetni a gyermeket az óvodai életbe, szokásrendszerbe. A beilleszkedés egyik neuralgikus pontja a család eltérő napirendje, az óvodától nagyobb szabadságfokot biztosító életvitel. A mozgásos, udvari játékokban érzik ezért a legjobban magukat.

Pedagógusaink ilyen témájú továbbképzéseken is részt vettek, pl. Kedvesház pedagógia, cigány nyelvismeret stb. Már 1990-től kezdtük beépíteni, nevelőmunkánkba a romák kulturális értékeit, intenzív fejlesztésük megkezdődhetett az egyéni eltéréseket is figyelembe véve.

Ez fontos, mert folyamatosan emelkedik, e gyermekek száma, 2013-ra elérte a 90%-ot.

Kapcsolatot tartunk a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal.

Intézményünkben a roma gyermekek körében roma/cigány kulturális nevelést folytatunk magyar nyelven.

Célunk:

Az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően biztosítani a kisebbség kultúrájának megismerését, törekedni a kulturális hagyományok átörökítésére, és főként, e gyermekek szociokulturális hátrányainak enyhítése.

Feladataink:

- ápolni a kisebbségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat
- az óvodai nevelés eszközeivel képessé váljanak az életkoruknak megfelelő feladatok elvégzéséhez
- segítséget nyújtani önismeretük kialakulásában
- a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése, sajátos szabadságvágyuk kielégítése
- hátránykompenzálásra, illetve preventív feladatokra egyéni tervek készítése, egyéni fejlesztés
- főként szocializációs, étkezési, higiéniai, öltözködési szokások kialakítása
- sokoldalú tapasztalatszerzés, a világ élményszerű megismerése, beszédképesség fejlesztése, kultúrával történő ismerkedés

Játék

A roma gyermekek játékát a nagycsaládban és a természet közelségében élés hatásai motiválják. Pl. játék a kisebbekkel, főzés az anyjukkal, a nagyobb testvérrel, vendégeskedés, ünneplés, stb.. Így játékuk témaválasztása is főzés, papás-mamás, ugrálás, futkározás, harci játék, autózás... Az óvodában megtalálható építő, társas stb. játékeszközök nagy részét nem ismerik, otthon nincsenek jelen, ezért fontos, hogy minden ilyen játékeszköz rendeltetésével már a beszoktatási idő alatt és utána folyamatosan megismertessük őket.

Munka

A családi nevelés és segítőkészségük miatt hamar megszokják az önkiszolgálást. Azok a munkafolyamatok viszont, amelyek a családban nem ismétlődnek nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjanak, gyakrabban mutatjuk be őket és értékeljük.

Mozgásos aktivitásuk jól kamatoztathatók. Ezen, feladatok biztosításánál érvényesülni kell a fokozatosság és a rendszeresség elvének. A hiányzó elemeket játékon keresztül gyakoroltatjuk.

Tanulás

A családi hatások érvényesülnek: utánzás, modellkövetés, kevés a verbalizmus. Erőteljesebb az érzelmi, a felfedező tanulás, a kognitív szféra nem annyira fontos.

Az óvoda feladata, hogy a gyermekek a cselekvő-szemléletesgondolkodástól eljussanak a képszerű, majd a fogalmi gondolkodás felé. Legyen irányított a tanulás feladata a gyermekek óvodai játékában, munkájában rejlő spontán tanulási lehetőségek kiegészítése, a családi nevelésben fellelhető hiányok pótlása.

Verselés-mesélés

Tapasztalatink szerint szegényes, hiányos fogalomismerettel ötvözött szókinccs (nem érti mit jelent a szó) és nagyon gyakori életkori beszédhibával érkeznek a gyerekek. Ki kell minden lehetséges módszert aknáznunk szókinccsük gazdagítása érdekében: képolvasás, hangutánzó játékok, mesedramatizálás, bábozás, mondókázás, verselés, diafilmvetítés. Hangsúlyt kell fektetnünk a beszédet kísérő gesztikulálós jelrendszer adekvát elsajátítására, pl. mimetikus utánzó játékokban.

A roma versek, mesék megismertetésével felkeltjük a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát a roma kultúra iránt. A különleges hangzású, hangulatú, gazdag érzelmi világú versek és mesék hűen tükrözik a roma nemzetiség identitását. A romák közel állnak a természethez. A mesék, versek az állatokról, a természetről szólnak. Az etnikai nevelésben nagy hangsúlyt fektetünk a másság elfogadására, a tolerancia fejlesztése a mindennapi életben az ismeretek elsajátításának segítségével.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A családok zenekedvelők, gyakran hallgatnak roma népzene és modern zeneszámokat is jórészt, roma származású előadóktól. Gyermekeikre is jellemző a korai zenei érdeklődés. Az önállóság fokozását, az egyenletes lüktetés megtartását, a dalritmus érzékelését, a motívum hangsúlyozásánál a jó hangsúlyozást, a dal egyenletes lüktetésének pontos visszaadását, a dalritmus visszaéneklését pontosan kérhetjük számon, módszeres tanítás eredményeként.

Fontos viszont a szövegejtésben az érthetőség szintjén csak sok gyakorlással értik meg. Folyamatosan fejlesztjük ének-zenei, táncos produkcióikat és törekszünk arra is, hogy ezek a képességeik nyilvánosságra kerüljenek.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Otthoni környezetükben ehhez a tevékenységhez kevés ösztönzést kapnak, hiányoznak a tárgyi feltételek is.

Képi rendszerben történő kifejezésük összefügg verbális megnyilatkozási nehézségeikkel, eredetiségük pedig azzal, hogy otthoni környezetükben kevés a leporelló, kifestő.

Munkáikban visszatérő elemek a végtelenséget, szabadságot, természetközelséget érzékeltető hullámvonal, kör, félkör a képépítkezés motívumai. Színhasználatuk erőteljes.

Gondoskodnunk kell a változatos ábrázoló tevékenységhez szükséges eszközök állandó biztosításáról. Az érzelmek kifejezésének egyik speciális formája. A természetben fellelhető és a gyerekek környezetében lévő anyagok megmunkálásának, a társas együttműködésnek lehetősége.

Külső világ tevékeny megismerése

Környezetünk mennyiségi és formai összefüggéseire épülő tevékenység során szem előtt tartjuk az egyéni képességeket és az egyének közti különbségeket. Általában ingerszegény környezetből érkeznek. Segítjük a gyermek önálló véleményalkotását, ok-okozati viszonyok meglátását. Fő módszerünk a cselekedtetés, több érzékszervre hatás egy időben. Ezen kívül fontos szűkebb és tágabb környezetük minél pontosabb megismerésének segítése.

A környezet szeretetére, óvására nevelés (kirándulások, séták, kerti munkák stb. végzése során). A környezetvédelem megismertetése (pl. „szemet szüret”, környezetünk tisztántartása)

X.3. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő feladatok, tevékenységek.

Cél:

- Megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelés a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére.
- Gyermekközpontú, családtámogató szemlélet kialakítása.
- Csökkenjen a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek körében az SNI minősítés, az igazolatlan hiányzások száma.
- Megfelelő időben kezdhessék meg az iskolai tanulmányukat.
- Az egyenlő bánásmód elve érvényesül az értékelés során.
- Egyaránt segítséget nyújtunk a tehetségígéretes és a képességeihez képest rosszul teljesítő, illetve tanulási nehézséggel, tanulási vagy magatartászavarral küzdő gyermekek számára.
- A gyermekeket integráltan neveljük.
- Szoros kapcsolatot tartunk a szülői házzal és a beiskolázási intézménnyel.

Feladatok:

- Intézményünk óvodapedagógusainak alapvető feladata, hogy a gyermekek hozzájussanak mindahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakozásához szükséges.
- A rossz anyagi helyzetben lévő, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek segítése, helyzetük figyelemmel kísérése. (integrációt elősegítő csoportalakítás, igazolatlan hiányzások csökkentése stb.)
- Óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés az anamnézis elkészítésével.
- Családlátogatások szervezése az óvodába lépést megelőzően.
- Javaslat tétele rendszeres gyermekvédelmi támogatás folyósítására.
- A gyermekek jogainak fokozott védelme.

Az óvodavezető feladata:

- Felel a gyermekvédelmi feladatok megszervezéséért, ellátásáért, a nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséért, a gyermekbalesetek megelőzéséért, az egészségügyi vizsgálatok megszervezéséért.
- Figyelemmel kíséri a hátrányos és a veszélyeztetett helyzetű gyermekek rendszeres óvodába járását.
- A gyermekek fejlődésében észlelt hiányosságok esetén javaslatot tesz a szakorvosi, pszichológiai vizsgálatra.
- Működteti az integrációs programot a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek „megsegítése” érdekében.
- Működteti a jelzőrendszert a Gyermekjóléti Szolgálat felé.

Gyermekvédelmi felelős feladata:

- Felméri a hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekeket az intézményben.
- Szükség esetén családlátogatásokat végez.
- Kezdeményezi a szükséges óvó-védőintézkedéseket.
- Részt vesz az esetmegbeszéléseken.

Az óvodapedagógusok feladata:

- A pedagógus alapvető feladata, hogy nevelő munkája során figyelembe vegye a gyermek egyéni képességét, fejlődésének ütemét, szocio-kulturális helyzetét és fejlettségét, fogyatékosságát, segítse a gyermek képességeinek kibontakoztatását, illetve bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatását.
- A pedagógusnak közre kell működnie a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- Feladata, hogy a szülőket a gyermeküket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztassa, a szülőt figyelmeztesse, ha gyermeke jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedéseket tart szükségesnek.

X.4. „Esélyteremtő óvoda”

Helyzetkép:

Intézményünk a 2010-2011 nevelési évtől valósította meg az Óvodai Integrációs Programot, amely az ezt megelőző hátránykompenzációs, esélyegyenlőséget, biztosító törekvéseinket rendszerszerűbbé, tudatosabbá, komplexebbé tette.

2017 őszétől részt veszünk az Oktatási Hivatal EFOP-3.1.3.-16-2016-00001 Társadalmi felzárkózási és integrációs köznevelési intézkedések támogatása kiemelt projektjében. Az „Esélyteremtő óvoda” projekt is a pedagógiai tevékenység hatékonyságát segíti, egyben az óvodai fejlesztő programot váltja fel.

Az „**Esélyteremtő óvoda**” projekt célja, hogy országszerte közösen létrehozzunk egy olyan intézményhálózatot, melynek tagjai az esélyteremtő nevelési eljárásokat eredményesen alkalmazzák és képesek azokat más óvodákkal is megismertetni. Mindezzel hozzájárulva a hátránykompenzáló képesség hatékonyságához, a társadalmi helyzetből fakadó hátrányok mérsékléséhez.

A komplex esélyteremtő intézményi fejlesztés a hatékony hétköznapi pedagógiai tevékenység feltételeinek megteremtéséhez **szükséglet szerint** járul hozzá:

- egyéni és csoportos fejlesztő eszközökkel,
- érték közvetítő, kulturális gyermekprogramokkal,
- gyermekek helyben történő egyéni fejlesztéséhez speciális képzettségű szakemberek biztosításával,
- anyanyelvi (roma) dajkák foglalkoztatásával.

X.5. Boldog óvoda

„Arra törekszünk, hogy a Boldogságórák derűs és élménygazdag feladatai, játécai, valamint gyakorlatai fokról fokra kibontakoztassák a derűt és életszeretetet. Gyermkeink így a jövőbe vetett hittel, bátran járják végig a felnőtségre vezető utat, majd boldogságra képes emberré válhatnak.”

Prof. Dr. Bagdy Emőke

A Boldog Óvoda pályázat **célja:**

A pozitív pszichológia kutatásainak eredményeire építve és annak módszereit alkalmazva az óvodában is, csoportosan és egyénileg ismerjük meg a boldogság fő összetevőit.

Mindeközben olyan gyakorlatok elvégzésére inspiráljuk őket, amelyek – a boldogságkutatók tapasztalatai alapján – hozzájárulnak a gyerekek boldogságszintjének növekedéséhez.

Az **eredmény:**

Optimista, magabiztos és kitartó óvodások, akik megoldandó feladatként kezelik a mindennapi kihívásokat, észreveszik az élet szépségeit, az örömteli pillanatokot, és boldog, határozott, pozitív énképpel rendelkező iskolássá, majd felnőtté válnak.

XI. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

Szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységeink:

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. Törvény rendelkezései, az irányadók.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai nevelés folyamatában a gyermeki jogok tiszteletben tarása, védelme, erősítése, érvényre juttatása.

Óvodásaink eltérő szociokulturális környezetből kerülnek óvodánkba.

Különös figyelmet és gondot fordítunk a kedvezőtlen szociális és kulturális környezetből érkező gyermekekre. Fontos feladatunk a közösségbe való beilleszkedésük segítése, az egészséges életmód szokásainak (étkezés, tisztálkodás, mosdóhasználat) és viselkedéskultúrájuk alakítása. Mindezt eredményesen csak szerető-elfogadó, tapintatos nevelői attitűddel érhetjük el, mely egyaránt meghatározó kell, hogy legyen a gyermekekkel való bánásmódon túl, a családdal való kapcsolattartásban is.

A gyermekvédelmi munka fő feladata a prevenció, azaz a veszélyeztetettség kialakulásának a megakadályozása (ez az óvodapedagógus és a gyermekvédelmi felelős közös felelőssége).

Ha az óvoda a gyermekeket, veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a Gyermekjóléti Szolgálattól.

A legsúlyosabb esetekben történik meg a veszélyeztetett nyilvántartásba vétel, melynek során az önkormányzat jegyzőjével és a gyermekjóléti szolgálattal szorosan együttműködünk.

Nyilvántartásba vétel szempontjai:

- súlyos anyagi nehézséghez kapcsolódó elhanyagoló nevelés,
- elhanyagoló neveléshez kapcsolódó testi- lelki bántalmazás,
- súlyos érzékszervi károsodás, ill. tartós betegség,
- a gyermek testi, mentális fejlődésének veszélyeztetése.

Célunk:

Érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, a védelem a testi, értelmi, érzelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól.

Megvalósul hátránykompenzációval az esélyegyenlőség, az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Feladat:

- Szülők tájékoztatása a gyermekvédelmi felelős, a gyermekjóléti szolgálat munkatársának személyéről, elérhetőségük idejéről, helyéről.
- Az óvónő a saját csoportjába lévő gyerekek problémáit elsősorban a családdal történő megbeszélés során, velük együttműködve próbálja megoldani. Amennyiben, e kapcsolattartás nem hoz változást, szakember (fejlesztőpedagógus, védőnő, orvos,) segítségét kéri.

Elhanyagolt, családi viszályok, bántalmazás esetén a gyermeket érő káros hatások elhárítására az óvodavezető, óvodapedagógus, és a gyermekvédelmi felelős együttesen dönt a gyermekjóléti szolgálat és a jegyző bevonásának szükségességéről.

- Súlyos esetekben a gyermekjóléti szolgálat munkatársa s a jegyző védelembe vételt, családba helyezést, állami gondozásba vételre tesz javaslatot.
- A családnak a nevelésben elsődleges a szerepe, ebben az esetben az óvónő és a gyermekvédelmi felelős feladata a szülők segítése. Ha erőfeszítéseik nem járnak eredménnyel, külső segítséget kell igénybe venni (önkormányzati, gyermekjóléti szolgálat, gyermekorvos).

- A folyamatos információáramlás érdekében rendszeres kapcsolatot tartanak.
- A gyermekekkel kapcsolatos adatokat csak az arra illetékes személyek kezelhetik, a titoktartási kötelezettség betartásával.
- Évi 1 alkalommal települési tanácskozást tart a gyermekjóléti szolgálat, melyen részt vesz a házi orvos, a gyermekvédelmi felelős, a védőnő, a gyámügyi előadó, az óvodavezető és a körzeti megbízott.
- Az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig figyelembe kell, hogy vegye a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből történő felzárkóztatásában.
- Biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

A megelőzés feladatai:

- A gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.
- A veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülésének és folyamatos itt tartózkodásának az elősegítése.
- A befogadás segítése.
- A gyermek sajátos nevelési igényének, hátrányának megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása.
- Egészségügyi szűrővizsgálat biztosítása.
- Együttműködés gyermekvédelmi társszervekkel.

A feltárás feladatai:

- A gyermekek és családjuk sokoldalú megismerése (dokumentumok, nyilatkozatok begyűjtése) komplex állapotfelmérés.
- A gyermekek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének megkülönböztetése – a gyermek és környezetének aktuális állapotának figyelembe vételével.
- Egészségügyi szűrővizsgálatok, ill. szükség esetén szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése. A fejlődés nyomon követése.
- Védőnői tanácsadás, közös programok.

A megszüntetés feladatai:

- Hatékony egyéni felzárkóztató munkával az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése.
- Egészségvédő, mentálhigiénés programok, egészségnevelést szolgáló projektnapok szervezése, veszélyhelyzetek elkerülésére nevelés.
- A sajátos nevelési igényű kisgyermek másságát elfogadó környezet kialakítása.
- Az esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások folyamatos figyelemmel kísérése (a nevelésben, a gyermekek mérésében).
- Élményszerző kirándulások szervezése.
- Az óvodában való tartózkodást segítő tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése (jelzőrendszer működése, partnerségi kapcsolatok, egészségügyi szolgáltatások szociális segítségnyújtás lehetőségei).
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása (a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése).
- Fogadóórák, egyéni beszélgetések, visszatérő családlátogatások alkalmainak gyarapítása, a meggyőzés módszerének alkalmazása.

Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén:

1. szint az óvodapedagógusok szintje:

- Biztosítja a gyermeki jogok érvényesülését.
- Hátrányos és veszélyeztetett helyzetet felismeri.
- Szükség esetén megfelelő szakemberhez, intézményhez irányítja, megszervezi a gyermek felzárkóztatását.
- Biztosítja a gyermekek differenciált és egyéni fejlesztését.
- Figyelemmel kíséri a gyermek rendszeres óvodába járását.
- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezi, megvalósítja (a gyermekek fejlődési lapjain feljegyzést készít).
- A szülővel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakít ki.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő,- óvó intézkedésre javaslatot tesz.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

2. szint Gyermekvédelmi felelős szintje:

- Az óvónő segítségével felméri a hátrányos és veszélyeztetett gyermeket.
- Nyilvántartást vezet a HH/HHH gyermekekről.
- Kapcsolatot tart a családsegítő szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal.
- Koordinálja a probléma kezelését, feljegyzi a családokkal kapcsolatos intézkedéseket.
- Szükség szerint családlátogatásokat végez az óvónőkkel.
- A fogadó órák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémák és kérések megbeszélésére.
- Részt vesz a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszélésen.

3. szint Óvodavezető szintje:

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermek mindenek felett álló érdekének érvényesítése, és az érvényesítés ellenőrzése.
- Kapcsolat felvétele az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel.
- Rendszeres támogatás iránti kérelmekről a gyermekvédelmi felelőssel, a családsegítővel és az érintett óvónőkkel folyamatosan egyeztet, és a megfelelő intézkedéseket megteszi.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek).
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek én-képe önértékelése, lelki egészsége nem mutat komoly sérülést.
- A gyermekek teherbíró, küzdőképességük fejlődik, alkalmassá válnak, hogy megfelelő harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel.
- A gyermekek képessé válnak a csoportban való alkalmazkodásra, kialakul a kompetencia érzése.

- A gyermekek képessé válnak veszélyhelyzetek elkerülésére, felismerésére.
- A gyermekek teljesítménye a valós képességeiket tükrözik.
- Csökkennek az indulási hátrányokból és fogyatékoságból adódó különbségek.

XII. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt, az óvodai élet során, óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz, szükségletekhez. Nyitottak vagyunk a kapcsolat kialakításában, fenntartásában, és kezdeményezők a kisebbségi szervezetekkel, önkormányzattal.

XII. 1. A család – óvoda kapcsolata. Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését.

Alapvető *feltétele* a családdal való szoros együttműködés, amelynek formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják a lehetőségeket.

A szülő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Nevelési feladatainkat, céljainkat a családi nevelés kiegészítéseként határozzuk meg, mert a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.

Kezdeményezők vagyunk benne, hiszen a családban látogatjuk meg a felvételre került óvodásokat, így ott találkozik először az óvodapedagógussal. Tiszteletben tartjuk a személyiségi és szülői jogokat, kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom, elfogadó, toleráns magatartás.

A szülői kéréseket, javaslatokat figyelembe vesszük, ha pedagógiai elveinkkel megegyeznek, és megvalósítjuk.

A családi nevelés hiányosságaiból származó hátrány csökkentésének érdekében a szülőkhöz segítőkészen együttműködési szándékkal közelítünk.

A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, szokás normarendszer elfogadtatása. A gyermekek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás, a gyermekek iskolai beilleszkedésének közvetett segítése. A családok kultúrájának megismerése, közvetítése.

Az óvoda körültekintően szervezze meg az együttműködés formáit, mely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni.

A kapcsolattartás formái:

- A családlátogatás (lehetőleg még az óvodába kerülés előtt is)
- anyás befogadás
- a napi kapcsolattartás, elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről
- szülői értekezletek
- nyílt napok
- fogadóóra
- a szülőkkel együtt szervezett rendezvények
- ünnepek
- kirándulások

Az óvoda szervezze meg a szülők érdekegyeztető, érdekérvényesítő fórumait. A gyermekéről a szülő az óvodába lépéstől az iskolába kerülésig, folyamatos tájékoztatást kap, írásban és szóban egyaránt, a fogadóórák alkalmával.

Gyermekvédelmi feladatok, szociális hátrányok enyhítése, esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések:

Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

XII.2. A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok

Óvoda – Egészségügyi szervek:

Védőnő, alkalmanként esetmegbeszélés, havonta tisztasági védőnői ellenőrzés, hallás-látás vizsgálat, gyermekek egészségügyi vizsgálata, szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése, gyermekek óvodai beiratkozásának támogatása.

Óvoda – Pedagógiai Szakszolgálat Füzesabonyi Tagintézménye:

Gyógypedagógiai fejlesztés, tanácsadás, vizsgálatok, szűrések, helyszíni csoportos vizsgálat, fejlesztési terv közös kidolgozása.

Óvoda – Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottság:

Sajátos nevelési igény megállapítása.

Óvoda – Logopédus:

Beszédhibás gyermekek kiszűrése, felmérése, beszédhibák javítása heti rendszerességgel.

Óvoda – Nyugdíjas klub:

Közös készülődés karácsonyra, meghívás játszó délelőttre, köszöntő anyák napján, idősek napján, mese délelőtt.

Óvoda – Roma Nemzetiségi Önkormányzat:

Az intézménybe járó roma gyermekek szociális háttérének problémáinak megismerése miatt és a folyamatos segítségnyújtás érdekében a kapcsolattartás rendszeres, a roma kultúra elemeinek beépítése a pedagógiai munkánkba, programunkba, rendszeres óvodába járás segítése.

Óvoda – Külhoni magyar óvoda:

A Kárpát – medence magyar nyelvű intézményei között oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik és – lehetőség szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Óvoda – Iskola:

Nevelésünk fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként belép abba a korba mikor óvodásból, iskolássá érik. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi szokások figyelembevételével korrekt kapcsolatra törekszünk.

Kölcsönös nyitottság, bizalom, nevelőpartneri viszony, közös dokumentumok ismerete, nevelési feladatok összehangolása, iskolakészültséget támogató pedagógiai munka-egyéni differenciált képesség fejlesztés, Difer mérés, tanulási zavarok kialakulását megelőző módszerek alkalmazása, korszerű tanulási munkaformák, iskolalátogatás, közös programok szervezése.

Óvoda - Fenntartó:

Kapcsolatunk a közoktatási törvényből adódóan és más jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, támogató, segítő jellegű. Problémáink megoldására az együttműködés jellemző.

Kapcsolattartás formái:

- kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélés
- óvodavezető beszámolója
- képviselőtestület ülései

A gyermekjóléti szolgálat vezetőjével a gyermekvédelmi felelősünk, és az óvodavezető tartja a kapcsolatot.

XIII. A gyermekek fejlettségállapotának mérése – A pedagógiai munka dokumentációi

Ahhoz, hogy tudjuk, mely területen kell fejlődnie a gyermeknek, meg kell őt ismernünk. Az óvodapedagógusok a gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követik, fejlődési naplót vezetnek minden gyermekről. Érzelmi-szociális, értelmi, beszéd mozgásfejlődésének eredményét - szükség szerint, de legalább félévente - rögzítik. A gyerekeket differ mérőeszközzel mérjük 4, 5, 6 és ha szükséges 7 éves korban. Szükség szerint, de legalább félévente a tapasztalatokat a csoportos óvodapedagógus megosztja a szülővel, a szülő számára javaslatot tesz az otthon elvégezhető feladatokra a fejlesztés folyamatosságának érdekében. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket háromhavonta értékeli az óvodapedagógus, és a szülővel megosztja a tapasztalatait. A szülő aláírásával igazolja, hogy megkapta a tájékoztatást. A csoportvezető óvodapedagógusok a dokumentáció elkészítését egymás között megosztva végzik, ellenőrzésükért az óvoda vezetője felelős.

Nevelőmunka tervezése

A gyermeki tevékenység megtervezésében az óvónők módszertani szabadsága érvényesül. A nevelési év elején felmérjük és rögzítjük a környezethez, az évszakhoz és a hagyományokhoz kapcsolódó élménykörök lehetőségeit. A tevékenységek körét a négy évszak köré tervezzük.

A nevelési tervben félévente tervezzük, az egészséges életmód alakítását, az érzelmi, erkölcsi és a közösségi nevelést és az anyanyelvi, értelmi fejlesztést és nevelést, féléves értékelést végzünk, és ennek függvényében tervezzük a következő félév feladatait.

A tematikus terv heti bontásban tartalmazza az óvodai élet tevékenységi formáit, annak értékelését, önreflexiót (verselés, mesélés, ének, zene, énekes játék, gyermektánc, rajzolás, mintázás, kézi munka, mozgás és külső világ tevékeny megismerésére vonatkozó tapasztalat és ismeretszerzés). A tematikus terv tartalmazza a kiemelt tevékenységek mellett a komplex fejlesztő játékokat.

A fejlődés dokumentumai

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését különböző kötelező, dokumentumok továbbá a pedagógusok által készített feljegyzések szolgálják.

A dokumentumok vezetésének elvei:

- rendszeresség
- következetesség
- egymásra épülés
- folyamatosság
- összehangoltság
- tényyszerűség
- objektivitás

A csoportok és az alkalmazott pedagógiák sajátosságaihoz igazodó tervezési és értékelési formák:

- Csoportnapló
- Fejlődési napló

Csoportnapló tartalmi elemei:

- a gyermekcsoport névsora és jele
- tanköteles korú gyermekek névsora
- nemenkénti megosztás
- szakértői vélemények száma
- gyermekek születésnapja
- heti rend, napi rend
- nevelési feladatok tervezése és értékelése (félévente)
- heti tematikus tervek szervezési feladatokkal és önreflexióval
- hivatalos látogatás
- csoportprofil
- szociometriai mérés
- éves fejlesztési terv tevékenységterületekre bontva
- szülővel való kapcsolattartás

A fejlődés rögzítésére **fejlődési napló**t használunk, amely tartalmazza:

- személyes adatokat
- családlátogatás tapasztalatait
- anamnézist
- gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt
- a gyermek befogadásáról készült értékelést
- óvodai mérőeszközt
- szakértői véleményt
- fejlesztendő területeket
- háromhavonkénti értékeléseket
- tehetséggondozás eredményeit
- egészségügyi szűrővizsgálatokat
- testi fejlődést

Pedagógus feladatai

- Csoportnapló, egyéni fejlődési napló, mulasztási napló naprakész vezetése.
- A tervező munkában érvényesül a komplexitás, a párhuzamos tevékenységek tervezése.
- A tervezésnél vegye figyelembe a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel kapcsolatos feladatokat.
- A méréseket a meghatározott időben végezze.
- Óvodába lépéskor anamnézis elkészítése és az aktuális állapot felmérése.
- Egyéni fejlődési napló – óvodába lépéstől iskolába lépésig-folyamatosan
- 4-5-6-7 éves korban difer mérés

Intézményeinkben a nevelési folyamatok és a gyermek ellenőrzésének - értékelésének elvei a következők:

- tervszerűség
- folyamatosság
- életkori sajátosságok figyelembe vétele

- egyéni sajátosságok figyelembe vétele
- nyitottság
- a program céljainak való megfelelés,
- demokratizmus
- együttműködés
- objektivitás
- fejlesztő hatás
- partnerközpontúság
- egymástól tanulás
- dokumentálás

XIV. A helyi nevelési program értékelése, végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések

A pedagógiai program átfogó ellenőrzését a bevezetése után 2 évente végezzük.

Elemezzük, hogy

- a gyermekek nevelésében megjelennek e a tervezett fejlesztő tartalmak
- a program milyen eredményt hozott a szocializáció, egészséges életmód, környezeti nevelés és az integráció terén
- mennyire biztosítottak a játékos tapasztalatszerzés lehetőségei
- milyenek a szülők visszajelzései

A program ellenőrzésének módszerei: dokumentumelemzés, a nevelői munka feltételeinek vizsgálata, nevelő-fejlesztő munka értékelése, óvónők önelemző értékelései, közös szakmai beszélgetések.

A program elemzéséhez, értékeléséhez közoktatási szakértő is igénybe vehető.

A program végrehajtásához szükséges eszközök:

Játéktevékenység eszköze

A jelenleg felvállalt feladatainkhoz fejlesztő jellegű játékok vásárlása folyamatosan kell, hogy történjen. Ez mindenképpen játékállományunk minőségi megújulását jelenti. Ezek folyamatos beszerzése történik jótékonysági bálók bevételeiből, de mindezek mellett elkerülhetetlen, hogy az óvoda költségvetésében évről évre egy lehetőségekhez mért összeg ne legyen biztosítva. Ezek az eszközök programunk alapját képezik, ezért beszerzésük a célnak megfelelően szükségszerű.

A fejlesztő eszközeink, mintegy 30%-a házilag készül, óvónőink ötletes alkotó tevékenysége révén. Ez folyamatos óvodánkban, bár a házilag készült eszközök is anyag biztosítását követelik meg. Szerep és szabályjáték a gyermek óvodai életében a szabadon választott tevékenység idején folyamatos.

Különösen nagy jelentősége van ennek óvodánk életében, mert a szerepjáték nem más, mint a valóság tükrözése, irányítással a mindennapi életbe történő beilleszkedésüket segíti elő. Az óvónő irányításával komoly nevelőértéket rejt magában.

Tanuláshoz szükséges eszközök

Óvodánk évtizedek óta olyan eszközöket vásárol, melyek tartósak és legfeljebb a korszerű módszereket követve kiegészítésre szorulnak. (minimat, Gerswald, anyanyelvi fejlesztő, kognitív képességeket fejlesztő játékok stb.)

Az ilyen irányú eszközállomány elemzésekor ki kell ismételni azokat az óvónők által készített játékokat, eszközöket, amelyek az egyéni fejlesztés során fontos szerepet kapnak az óvodai tevékenységekben. Itt is nélkülözhetetlen azonban, hogy az óvónők ötletességén túl, az elkészítéshez mindig kellő választékban rendelkezésre álljanak anyagok.

Mesekönyv – szakkönyvigény

A törzsanyag, amellyel óvodánk rendelkezik a nevelők, gyermekek igényét részben elégíti ki. Gyermekeink gyakran otthonról is hoznak be kedvenc mesekönyveket, amiből korszerűbb jelenünknek jobban megfelelő meséket is mesélhetünk kellő válogatás után.

Még mindig hiányos a cigány irodalom értékes elemeit tartalmazó könyvállományunk. Ahhoz, hogy kulturális értékeikkel ismerkedni tudjanak, a mi feladatunk ezek beszerzése és továbbítása számukra. A gyermekcsoportokban a gyermekek számára bármikor lapozgatható, életkoruknak megfelelő nézegetős mesekönyvek még mindig eléggé hiányosak, bár pótlásuk folyamatos. Szakkönyvellátottságunk kielégítő, de az újabb pedagógiai módszerek alkalmazásához nélkülözhetetlen az állomány frissítése, aktualizálása. Szakmai fejlődésünkhöz nélkülözhetetlen szakkönyveket folyamatosan próbáljuk pótolni.

XV. A pedagógiai programmal kapcsolatos intézkedések

XV. 1. A helyi pedagógiai program érvényességi ideje:

A pedagógiai program 2018. szeptember 1-jén lép hatályba.

XV. 2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

XV. 3. A helyi pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- hálózatbővítés, leépítés
- szervezeti átalakítás,
- a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt
- törvényi előírások módosulása
- egyéb érdekegyeztető fórum, módosítási javaslata

Módosítására javaslatot tehet:

- az óvoda fenntartója
- az intézmény vezetője
- a nevelőtestület bármely tagja
- a nevelők szakmai munkaközösségei
- a szülői szervezet

XV. 4. Előírás a program módosítás előterjesztésére:

- írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőjének
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten

XV. 5. A 2018.09.01-i módosítás indoka:

- Törvényi előírások módosulása
- Új feladatok bevezetése

XV.6. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

1. Az óvoda pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
2. Nyilvánosságra hozatalának módja:
  - KIR rendszerben
  - a községi önkormányzat honlapján az óvoda számára fenntartott helyen
  - a nevelőtestület számára: csoportonként egy másolati példány készül az óvodapedagógusok részére
  - a szülők számára: vezetői irodában, az óvodavezetőnél

Legitimációs záradék

Intézmény OM – azonosítója: 202074	Készítette: A Sarudi Tavirózsa Óvoda nevelőtestülete
Legitimációs eljárás – Az érvényességet igazoló aláírások:	
10/2018.(VIII.28.) határozatszámom elfogadta: ..... Nevelőtestület nevében névaláírás	Egyetértését nyilvánította: ..... óvodai szülői szervezet nevében
10/2018.(VIII.28.) határozatszámom jóváhagyta: ..... óvodavezető Ph.	
Hatályos: a kihirdetés napjától, 2018. 09. 01.	
A dokumentum jellege: nyilvános Megtalálható: Érvényes: a kihirdetés napjától: 2018. 09. 01. visszavonásig	

Nyilatkozat

A szülői szervezet képviseletében nyilatkozom arról, hogy a Sarudi Tavirózsa Óvoda Helyi Pedagógiai Programjának elfogadása előtt magasabb jogszabályokban biztosított egyetértési és véleményezési jogunkat korlátozás nélkül gyakorolhattuk.

A szülői közösséget érintő pontokhoz egyetértésünket adtuk.

Sarud, 2018. augusztus 28.

.....

Szülői Szervezet képviselője

Záradék

„ A Sarudi Tavirózsa Óvoda nevelőtestülete át nem ruházható jogkörében a Pedagógiai Programot 2018. augusztus 28. napján tartott határozatképes nevelőtestületi ülésén 100%-os igenlő szavazattal 10/2018.(VIII.28.) határozatszámom elfogadta.”

10/2018. (VIII.28.) sz. nevelőtestületi határozat

Végrehajtásért felelős: Tóthné Szabad Katalin óvodavezető

Határidő: 2018. 08. 31.

Az elfogadás tényét a nevelőtestület tagjai az alábbiakban hitelesítő aláírásukkal tanúsítják:

Tóthné Szabad Katalin óvodavezető .....

Torma Istvánné óvodapedagógus .....

Gálné Majoros Edit óvodapedagógus .....

Debrődi Istvánné óvodapedagógus.....